

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Liber Sextvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

LIBER SEXTVS.

CAPVT PRIMVM.

Cap. xv.
1. Regum

T dixit Samuel ad Saül: Memisit Dominus ungere te in regem super populum ejus Israël. Nunc ergo audi vocem Domini.

Hec dicit Dominus exercituum: Recensui quacumque fecit Amalech Israël, quo modo resistit ei in via, cum ascenderet de Aegypto. Nunc ergo vade, et percutite Amalech, et demolire universa ejus.

Superius Amalech luxuriæ vitium designare diximus, quæ velut lambit, dum voluptatem blandiendo suggerit. Profectus ergo conversationis ostenditur, eò quòd superius à Saül percussus asseritur; & nunc non simpliciter jubetur percuti, sed omnia ejus demoliri. Primum quidem hunc doctor percutit, quando per ejus verbum agitur, ut pudicitia in converforum cordibus & corporibus teneatur. Quasi enim percussa est libido, quando caro armis pudicitia qualitercumque subacta est, & perfectè subacta non est. Nam qui luxuriæ jam inquinamenta deserit, sed adhuc motus turpes ex se contra se insurgentes sentit, jam opus nefarium non exerceat, sed tamen abigere hoc à cogitatione non potest. Sæpe invitus, & incautus ad immundas cogitationes trahitur: sed ea, quæ negligendo intus cogitat, carnem foris excitant, ut ad turpes motus voluptatis surgat. Quid ergo est, quòd percussus Amalech, iterum percuti, & demoliri præcipitur: nisi quia prædicator eos, quos ad pudicam vitam erudit, promovere debet ad perfectionem virtutis? Iterum ergo jubetur Amalech percuti: quia adhuc non bene interfectus vivit. Iterum Amalech percutitur, cum verbis doctoris illi etiam motus, qui carnem pulsant, eliduntur: cum ob hoc coronari subditos doctor docet, ut sic opus domare debeant, ut ad illecebrosos motus nequaquam surgat. Sed quia numquam sic caro restringitur, si mens ad immunda cogitando labitur, post percussionem, Amalech demoliri præcipitur. Percutitur ergo in corpore, demolitur in corde, dum caro dignè per abstinentiam teritur, & mens à cunctis immundis cogitationibus refranatur. Quo in loco priora etiam consideranda sunt, quæ ex persona Domini Samuel loquitur, dicens: [Recensui quacumque fecit Amalech Israël, quo modo resistit ei in via, cum ascenderet de Aegypto.] Quid est, quòd Amalechitarum opera recensentur, nisi quia luxuriæ inquinamenta Deo valde odibilia sunt? Unde beatus Paulus

1. Cor. 6. a
Apostolus dicit: *Omne peccatum extra corpus est: qui autem fornicatur, in corpus suum peccat.* Item dicit: *Fornicatores & adulteros judicabit Deus.* Hinc etiam acriter increpans, & à regno Dei eos segregans, ait: *Neque immundi regnum Dei possidebunt.* Cur luxuria recensetur, nisi quia iustitiæ Dei peccator projicitur, quando ad perpetranda ejus inquinamenta curvatur? Qui ergo recensetur, ut cadat, aliquando recensetur, ut pereat: aliquando recensetur, ut surgat. Et quia post tanta temporum spatia recensita, Amalech facta memorantur, utcumque nobis insinuat, quia tales aliquando post longa tempora respiciant. Ipsa autem ejus opera exprimentur, cum dicitur: [Quomodo resistit ei in via, cum ascenderet de Aegypto.] Israël, videns Deum dicitur. Qui quia de

A Aegypto perhibetur ascendere, noviter convertos insinuat, qui peccatorum tenebras, & ima deserunt, & ad lumen veritatis accedunt, & montem boni operis ascendunt. In via autem Amalech Israël resistit: quia libido ad perfectionis summam tendentibus arma voluptatis objicit, & corda quæ potest, gladio immunda suggestionis ferit. Et quia valde fortis, & violenta est pugna fornicationis, non quomodolibet obviasse Israël, sed resistisse perhibetur. Resistere quipem forti oppugnationi instare est. Hos nimirum resistentes Amalechitas videbat Israël ita ascendens, cum dicebat: *Vi-*

deo aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ. Unde & ad auxiliatorem respiciens, ait: *Infelix ego, quis me liberabit de corpore mortis hujus? gratia Domini nostri Jesu Christi.* Resistere ergo Amalech dicitur: quia dum in carne sumus, libidinis fortia bella sustinemus. Sed quid de Aegypto ascendentibus resistere dicitur? Ecce qui ad tertij cæli se secreta sustulerat, resistentes motus carnis habebat. Merito igitur non solum novitios, sed etiam magna virtute præditos, Israël de Aegypto ascendens insinuat, Aegypti quidem nomine hujus mundi tenebræ designantur, Israël autem de Aegypto ascendit: quia electi omnes dum sanctè vivendo proficiunt, ad supernam patriam pertingere conantur. Et quia quamdiu in carne sunt, carnis legem legi mentis contrariam habent, sibi utique per validos motus Amalech resistentem vident. Hujus namque violentia passionis ostenditur, cum eadem, quæ recensentur, Amalech bella describuntur. Nam pugnante Israël, cum elevabat manus Moyses, vincebatur Amalech: & vincebat ille, cum iste manus deponeret. Quid est autem, quòd contra alios solis armis pugnabat Moyses; contra Amalech verò non solis armis, sed etiam virtute orationis? Quæ autem virtus & instantia supplicationis erat tunc necessaria, ubi si manus deponeret, Amalech victoriæ honorem daret? Sed profectò magnum certamen fornicationis ostenditur, quod tanta virtute, tanta difficultate superatur.

Arma igitur exercitus, oratio intentissima necessaria est. Arma quidè necessaria sunt: quia qui contra fornicationem pugnare volunt, vincere nequeunt, si non ceteris virtutibus muniuntur. Exercitus, ut supra ostendimus, exempla Patrum & scripturarum præcepta sunt: quæ quidem quilibet etiam considerare debet, ac illis sic mentem occupare, ut lasciviæ inquinamenta non spectet. Sed exemplis atque doctrinis instructus, de se confidere nequaquam potest. Levet ergo manus suas, levet mentem, ut opere bono & devotione resplendeat, qui abscondere peccatè à se libidinis bellum tentat. Quid item est, quòd depositis manibus vincitur, nisi quia sæpe per audaciam pravi operis, ipsa etiam tollitur pulchritudo castitatis? Sæpe ex toto non tollitur, sed cum infirmantibus operibus infirmatur. Inter opera quidem, & labores spirituales, contra stimulos carnis fortes sumus: sed si quasi fessii, à solitæ conversationis rigore torpescimus, vel mollescimus; dum paulatim negligimus, aculei carnis insurgunt, qui quasi depositis Moyli manibus Israël vincunt. Ne ergo manus lassescant, Aaron & Hur lapidem supponant, & graves Moyli manus deponi nequaquam sinant. Aaron quidem, mons fortitudinis; Hur, ignis vocatur. Quando enim lassescimus, consideratis celestibus reboramur. Mons ergo fortitudinis

Rom. 7. c

2. Cor. 12

Exod. 17

Exod. 17

quid est, nisi altitudo supernæ contemplationis? Quæ profectò, quia in electo corde sine magna charitate non est, mons fortitudinis Moysei ad stare rectè perhibetur. Qui nimirum lapidem supponunt, & manus sustinent: quia qui summa calorum præmia ardentè aspiciunt, fortitudinem magnam sumunt, & bene operari, & conditorem exorare non desinit. Quia ergo valida sunt, & omnino violenta bella carnis, ascendenti Israëlì Amalech restitisse aptè perhibetur. Regi igitur Propheta præcipit, dicens: [*Audi vocem Domini. Recensui quæcumque fecit Amalech Israëlì.*] Quid est, quod dicit: [*Audi vocem Domini.*] nisi quia castè vivere volentibus, contra fraudes fornicationis spiritus subtiliter vigilandum est? Quasi dicat: Considerare non desinas, quantis insidiis sibi subdere electos parat. Et idcirco non dicit: Recensui, quòd restitit Israëlì, sed: [*Audi vocem Domini. Recensui quomodo restitit Israëlì.*] Quasi dicat: Si modum insidiarum cognoscis, hostem superare facilius valebis. Meritò igitur subintulit, dicens: [*Nunc ergo vade. & percutit Amalech, & demolire universa ejus.*] Quasi dicat: Quia nosti quemadmodum ire debeas: [*Vade, & demolire universa ejus,*] & sic eum deleas, ut aliquid de eo ultra non vivat. Sed quis ita sibi subijcere carnem, quis umquam sibi restringere mentem potuit, quis sic manere in carne, ut de carne turpes motus nullos sustineret? Quis ita refrenare cogitationem potuit, ut ad eam immunditiarum obscuritas per cogitationem nulla perveniret? Sed si de carne non tollitur turpido motio, tamen turpitudinis robur enervatur, cum motus quidem simplex in carne est, sed in motu pruritus libidinis nullus est. Hic quidem motus Amalechita non est, quia menti non lambit, quam oblectare non poterit. Non potest tolli menti, quod aliquo modo immunda non videat; sed in mirabilem usum puritatis deducitur, ut immunda videns, nulla delectationis labe maculetur. Quisquis ergo sic præest carni, quisquis sic mentem regit, ideo præest, ideo regit: quia Amalech cuncta demoliri fortiter potuit. Sed jam quæ sunt ejus universa, subsequenter exponit, dicens:

Non parcas ei, & non concupisces ipsius aliquid, sed interfice à viro usque ad mulierem, & parvulum, & lactentem, & bovem, & asinum, et ovem, et camelum.

Quis est hic, qui parcat Amalech, nisi qui aut in cogitatione, aut in ore, aut in carne lascivix aliquid retinet? Nam plerique turpitudinis opera non exercent, sed linguam à turpi locutione non cohibent. Plerique per opus luxuriam vitant, per cogitationem non vitant. Quidam nihil turpe agunt, sed quod actu refugiunt, corde concupiscunt. Parcat ergo Amalech, qui blandimenta lascivix, aut in locutione, aut per intentionem, aut per cogitationem tenet. Dicit itaque: [*Non parcas ei,*] quia de tam nequissimo vitio nihil accendi debet in mente, nihil permitti ardere in opere. Dicit ergo: [*Non parcas ei,*] ut omnes libidinosi motus, omnes obscenæ locutiones proflus perimantur in corpore. Dicit ergo: [*Non concupisces ipsius aliquid,*] ut penitus eradiceatur à cogitatione. Quid enim est libido, nisi ignis? Et quid de carne, & mente exortæ virtutes, nisi paleæ? Quis etiam nesciat, quia si in paleis ignis negligenter extinguitur, ex parva scintilla, quæ remanet, omnes paleæ accenduntur? Qui ergo virtutum flores in mente non vult exurere, ita debet libidinis ignem extinguere, ut per tenuem scintillam numquam possit ardere. Carnalium etiam cogitationum stipulas auferat, ne dum is, qui extingui non potest, calor naturalis accenditur, viroses virtutum, qui per se accendi nequeunt, quasi per admixtas paleas ex-

rantur. Quid est ergo: [*Non parcas ei,* & non concupisces ipsius aliquid,] nisi quia luxuria omnis in carne perfectè domanda est, & à mente radicitus extirpanda? Potest etiam intelligi: [*Non parcas ei,* & non concupisces ex eo aliquid,] quia & viri, & mulieres, parvuli, & lactentes interfici præcipiuntur. Nam mulieres concupisci poterant, parvuli & lactentes ad misericordiam provocare. Qui ergo sunt viri interficiendi, quæ mulieres, qui parvuli, qui boves, quæ oves, qui cameli, qui asini, subtiliter considerandum est. Qui enim sunt Amalechitæ viri, nisi suadentes motus turpitudinis? Viri etenim sunt: quia violentè suggerunt, & corruptis mentibus semina pravitatis infundunt. Mulieres sunt mentis concupiscentia, quæ prædictis motibus ad fœtus impios subternuntur. Sed & parvuli, & lactentes qui sunt, nisi qui de Amalechitarum virorum & mulierum commixtione generantur? Nam si motus malæ suggestionis, quasi adulter in mente recipitur, concupiscentia quasi meretrix impregnatur. Ipsa ergo concupiscentia, si nefarium effundere partum finitur, libidinum motus jam non solum mente, sed etiam in carne generantur. Qui dum nascuntur, parvuli sunt: quia adhuc carni violentiam movendo non inferunt. Lactentes verò sunt, cum tenui & negligenti cogitatione nutriuntur. Qui enim jam libera cogitatione motus turpes in carne reficit, non jam lac parvulis, sed cibum adultis impendit. Lac ergo parvulorum Amalechitarum tenuis est cogitatio immunditæ: quia si motus turpis per cogitationem non pacitur, quasi negato sibi lacte, parvuli necantur. Quod profectò lac meretrix mater porrigit: quia dum ardor concupiscentiæ mentem prævenit, quasi ex pessima cordis ubertate agitur, ut peiores motuum soboles in carne nutriantur. Quid verò in bove, nisi consilium fraudulentum accipitur, quod exemplo veterum carnis voluptatem suggerit, qui inter carnis opera omnipotenti Deo placere? Nam quasi discretionis vomere scindere terram cernitur; sed si ex deliberatione suscipitur, jugo turpitudinis colla miseræ mentis illaqueat, quem per simulationem gestat. Ovis autem nomine innocentium vita signatur. Unde electi omnes Redemptoris nostri voce oves nominantur, cum dicit: *Oves mea vocem meam audiunt.* Quæ est ergo ovis Amalech, nisi simulatio innocentia? Nam quidam dum & ipsam formam humani corporis, & proprietates sexus utriusque, dum in vitam libidinem membris considerant, quasi naturali bono se hoc posse uti licenter putant. Quasi ergo ovis Amalechita est, quando continentibus illud quasi bonum suggeritur, quod verè bonum non esse liquidò comprobatur. Quid etiam in camelo signatur? Sed camelus ruminat, & ungulam nequaquam findit. Quid ergo in camelo signatur, nisi cogitatio quædam luxuria, quæ quasi à ratione incipit, sed per discretionem non finitur? Nam dum cogitat, quasi intus camelus ruminat: sed dum quod cogitat, per veritatem non disponitur, ejus ungula dividi non videtur. Nonnulli etenim continentiam professi, dum à carnis concupiscentia superantur, in conjugali vita salvari posse confidunt. Quidam & dum Apostoli licentiam audiunt: *Vnusquisque suam uxorem habeat,* & unaquæque suum virum: sine discretionem personarum omnes in hoc præcepto concludit, & sacrorum ordinum viros conjugali copula uti posse fatentur. Hujusmodi enim sensus Amalechita camelus est: quia quasi ex ratione incipit, sed ad irrationabilem vitam trahit. Quid ergo asinus, nisi aperta nequitia fornicationis accipitur? Quosdam enim diabolus in apertum chaos fornicationis invehit, quibusdam per fraudes illudit. Asinus etiam aliena onera portare consuevit. Doctor verò gentium dum virum sui corporis potestatem non habere, sed mulierem docuit: item nec mulierem sui corporis habere

bere potestatem, sed virum: quid aliud, quam aliena onera eos portare iussit? Afini ergo nomine robur conjugalis copulae designatur: quia electi conjuges invicem onera sua fortiter portant, ne per carnis infirmitatem in fornicationis baratrum remissius corruant. Afinus ergo interficiendus est, sed Amalechita: quia copula conjugalis in honestate thalami roboranda est, sed à turpitudine interficienda. Debent quidem conjuges debitum sibi invicem reddere, sed turpiter convenire non debent. Afinus ergo Amalech interficitur, cum in bonis conjugibus charitas tenetur honestae copulae, sed omnis obsecnitas vitatur in turpi conjunctione. Omnia igitur Amalech demoliri jubentur: quia qui castè proponunt vivere, de blandimento carnis in se aliquid retinere non debent. In carne quidem esse debent, ut bona per carnem agant: sed sic debent à carnis voluptate per mentis sublimitatem discedere, ut contumelias de carne non tolerant. Tales quidem eos esse volebat, quibus Apostolus loquebatur, dicens: *Vos autem in carne non estis, sed in spiritu.* Sed qui Amalech delere praecipitur, quibus adiutoribus ad hæc sufficiat attendamus. Nam sequitur:

Præcepit Saül populo, & recensuit eos quasi agnos.

Agnorum nomine solent viri magnæ prudentiæ designari. Unde per Joannem dicitur: *Vidi supra montem Sion agnum stantem, & cum eo centum quadraginta quatuor millia habentia nomen ejus, & nomen Patris ejus scriptum in frontibus suis.* Qui enim nomen agni assumpserant, agni dicebantur. Ipsos etiam exponens, ait: *Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt conquinati, virgines enim sunt.* Quid est ergo, quod cum Amalech deleri praecipitur, quasi agni regis milites recensentur: nisi quia cum fornicationis spiritum delere prædicando volumus, perfectorum exempla producere debemus? Quotquot enim pudicitia gloriâ insignes secularibus convertendis ostendimus, velut tot milites quasi agnos recensitos ad Amalech bella portamus. Possunt autem horum recensitorum nomine ipsi ministri divinæ prædicationis intelligi. Quasi agni ergo sunt: quia per gloriam perfectæ pudicitia jam illis virginibus cum Christo in regno gaudentibus, simulantur. Quibus profectò verbis ostenditur, quia qui prædicationis ministerium sumunt, præcipuo castitatis fulgore antè decorandi sunt: quia si per incontinentiam desuunt, continentes alios facere nequaquam possunt; & ad tanta lucis bonum provocare non prævalent, qui ejus radios in propria conversationis fulgore non habent. Bene ergo dicitur: [*Recensuit eos quasi agnos:*] quia pudicos valde esse eos oportet, qui fornicationis effugare spiritum per accepti ordinis potestatem debent. Unde in Evangelio eis Dominus dicit: *Sint lumbi vestri præcincti, & lucerna ardent in manibus vestris:* ut verbum prædicationis subditi audiant, sed eos ad bonum castitatis, quod audiunt, exempla lucidissimæ conversationis trahant. Unde bene perfecto numero designantur, cum subditur:

Ducenta millia peditum, & decem millia virorum Iuda.

Peditum nomine electi figurantur, non cum alta prædicant, sed cum per bona exempla caelestis itineris rectitudinem aliis demonstrant. Pedites quidem gressibus currunt, quo producere arma volunt. Quid verò sunt exempla castitatis, nisi caelestium militum teris impressa vestigia? Nam ut vitia libidinum in lubricis feriant, ad cordium eorum tenebras, cum bonorum exemplorum luce fe-

stnant, & quasi gressu pervenientes, hostes perimunt: qui postquam per opera cognoscuntur, corda peccatorum ad pudicitia bonum trahunt. Cum ergo per exempla castitatis in peccatorum cordibus tenebras immundiciarum destruunt, pedites rectè nominantur. Et quia non solum prætextu corporalis munditiæ splendidi sunt, sed etiam luce cordis, ducenta millia esse perhibentur. In centenario quippe, & millenario numero, omnis decalogi summa concluditur. Perfecti ergo viri in ducentis millibus continentur: quia per divinam gratiam tam corporis continentia, quam integritate mentis ad summam pudicitia arcem pervenere. Tam enim in corpore, quam in mente habent perfectionem intentionis. Vel quia non remissè, aut negligentè Deo per pudicitiam serviunt, centenarium habent operis: & quia ei servire non desinunt, habent millenarium multiplicationis. Sed fortes & assidui sunt ad continentiam corporis, perfecti & instantes ad circumspectionem cordis perfectione virtutis. Talem quidem etiam viduam Apostolus esse præcipiens, ait: *Ut sit sancta carne, & spiritu.* Sancta quippe carne & spiritu est, si perfectione castitatis, qua fulget in corpore, fulgeat etiam in mente. Quod si vidua tales sunt, quales esse iussæ sunt virgines? De illis namque pluribus, sub unius descriptione dictum est: *Assuit regina à dextris tuis in vestitu deaurato.* In eodem quoque Psalmo laudatur eadem regina, cum dicitur: *Omnis gloria ejus filia regis ab intus, in fimbriis aureis circumamicta varietatibus.* Quid est enim vestitus aureus, nisi decor, & honor corporis virginalis? Vestitus quidem dicitur; quia foris fulget in corpore: aureus autem, quia præcellit dignitate. Omnis autem metalli species auro inferior est. Sic nimirum omnis pudicitia alia, decori virgineo comparari non potest. Quid est ergo quod dicitur: [*Omnis gloria filia regum ab intus:*] si foris esse gloria vestitus aurei prædicatur? Si enim foris est aliqua magna aurei vestitus gloria, intus omnis gloria videri non potest. Quid est ergo, quod omnis gloria intus esse perhibetur, nisi quia & illa, quæ foris est, gloria, cum aliis innumeris intus esse cognoscitur? Aurea enim virginitas non est, si foris est, & intus non est. Quia ergo intus, & foris est, quia eadem splendet in corpore, eadem fulget in mente: omnis gloria filia regum intus esse sentiri convenienter potest. Omnis gloria intus est: quia foris sola, intus sola non est. Quia enim multæ sunt virtutum claritates in mente virginis, sic virgineus splendor asseritur, ut intus omnis gloria prædicetur. Hoc nimirum est, quod subsequitur: [*In fimbriis aureis circumamicta varietatibus.*] Fimbriæ enim aureæ sunt claritates à mente nunquam deficientes, fimbriæ quidem finales vestimenti partes sunt. Quæ ideo in sponsa Christi decore laudantur: quia nulla est virtutum gloria, si lucere ante vitæ consummationem desistat. Regina ergo amor dicitur, in vestitu aureo virginitas prædicatur. Sed omnis gloria intus, & in fimbriis aureis, & varietate circumamicta asseritur: ut innumeris virtutibus adjuncta integritas, usque in finem deduci sentiatur. Bene itaque, contra Amalech ducenta peditum millia recensentur: quia illi ad debellandos imundos spiritus idonei sunt per exempla castitatis, qui eam tenere didicerunt & in luce operis, & in splendore circumspectionis. Quia item eruditi, ac perfecti sunt verbo Dei, decem millium virorum Iuda numero demonstratur. Viri etenim sunt fortitudine, Iuda autem prædicatione. Iuda etenim, confitens interpretatur. Sed denario numero designatur: quia perfectionem doctrinæ per gratiam Spiritus sancti consecuti sunt. Unde & Moyse decem legibus præcepta tribuuntur, quæ Dei digito scripta sunt. Quid est enim digitus Dei, nisi Spiritus sanctus? Qui cum legem scripsit, hanc utique in decem præceptis edidit: quia etiam in ea carnale aliquid foris protulit,

S. EGO
IIM
3m.3

intus hanc spiritualis intelligentie perfectionem si-
gnavit. Decem millia igitur virorum Juda contra
Amalech producenda sunt, ut fornicationis spiritus
apri viribus superetur. Lambit quippe suggestione:
quia* levia, & blanda consulit; sed res, quas lamben-
do consulit, per cogitationum phantasias ostendit.
Ergo ut mens obscœna sibi à demonibus offensa,
non videat: electorum exempla revelanda sunt. Et
ut eam suggestionibus turpibus immundus spiritus
delinire non possit, lingua prædicatorum debet per
pudicitia laudem tangi. Lingat hanc prædicator, ut
malignus spiritus lingere nequaquam possit. Et hanc
verbis oblectet; ne cui celestia defunt, hanc diabolus
per suggestionum oblectamenta dilaniet. Contra
duplex ergo bellum cordis, quia duplex est ne-
cessarium bonum auxilij, bene contra Amalech &
pedites, & viri Juda parari perhibentur. Si quis au-
tem alios per pedites, alios per viros Juda vult in-
telligi, sensus apertè veritatis pater: quia summi
doctores habent, qui docere nesciunt prædicatione,
prodesse autem valeant opere. Sed jam recensiti ad
tanta prælia audiamus, qua arte subsequenter di-
micent. Sequitur.

*Cumque venisset Saül usque ad civitatem
Amalech, tetendit insidias ad torrentem.*

Quis hic torrens est, nisi ille, de quo per Psalmi-
stam dicitur: *De torrente in via bibit*. Torrens quippe
decursum nostræ mortalitatis designat. Saül ergo
in torrente insidias tendit, quando prædicator Eccle-
siæ æternis præmiis considerationem nostræ morta-
litas inferit. Ut enim lubricas animas quasi per
fraudem capiat, modò celestia loqui inchoat, sed
repente ad exponendam æternarum pœnarum acer-
bitatem convertitur, ut securæ in carnis delectatione
mentes terreantur. Quasi enim per fraudem educit,
per insidias percutit, dum læta loquens, ad audien-
dum provocat, & mortis tristitia inferit, ut audiant
lubrici quod expavescant. Saül ergo ad Amalech ci-
vitatem venit, cum doctor munita per illicitum a-
morem corda peccatorum dulcedine æternæ jucun-
ditatis attrahit. Sed insidias ei in torrente abscondit:
quia mortis considerationem inducit; ut quasi ex in-
sidiiis erumpentem contra se militem peccator vi-
deat; & dum se velociter moriturum considerat, mor-
tam peccati tendere ultra pertimescat. Sequitur:

*Dixit Saül Cyneo: Discede ab Amalech, ne
forte involvam te cum eo. Tu enim fecisti
misericordiam cum omnibus filiis Israël,
cum ascenderent de Aegypto.*

Quis est Cyneus, qui cum Amalech habitare co-
gnoscitur, qui & discedere cogitur, ne cum eo pari-
ter involvatur? Sed fortasse hic ille est, de quo dicit
Apostolus: *Vxori vir debitum reddat, similiter &
uxor viro*. Cui etiam nomen convenit: quia Cyneus,
possidens dicitur. Qui profectò conjugati, quia con-
jugio obligati sunt, relinquere omnia non cogun-
tur. Quid est ergo, quòd Cyneo dicitur: [*Discede ab
Amalech*.] nisi quia his verbis in conjugibus omnis
obscœnitatis turpitudine damnatur? Cum Amalech
quidem conjuncti sunt, qui meretricio more jungun-
tur. Quos discedere ab Amalech doctor præcipit,
cum ad honestatem conjugalem eos revocate con-
tendit. Quasi dicat: Si continere ab invicem non
potestis, honorabile connubium vobis sit, & thorus
immaculatus. Ab Amalech itaque discedere, est con-
juges seipsis uti, non ad turpitudinem meretriciæ ob-
scœnitatis, sed ad temperantiam honestatis, & ad
fructum propaginis. Unde & idem Doctor egregius
de vidua, quæ juxta ejus consilium sic permanere non
potest, dicit: *Quòd si se non continet, nubat tantum
in Domino*. Non in Amalech, sed in Domino; ut qua

à nuptiis abstinere non prævalet, obscœnos gestus in
fœdere nuptiarum vitet. Cui etiam comminatur, di-
cens: [*Ne involvam te cum eo*.] Involvi peccatoribus,
est æternâ pœnâ damnari. Unde & de nequam
servo in Evangelio Dominus dicit: *Ligatis pedibus,
& manibus, projicite in tenebras exteriores*. Modò
ergo prædicatores auditores reprobos non invol-
vunt: quia etsi verbum contemnunt, redire tamen ad
pœnitentiam donec vivunt, cum volunt, possunt. In-
stanter ergo conjugibus conjugalis honestas impe-
randa est: quia valida mulctatione dicitur: [*Abite,
recedite absque læsione. Discede ab Amalech, ne invol-
vam te cum eo*.] Absque læsione quidem nunc, non
tunc receditur: quia qui per omnia turpibus simulan-
tur, eorum læsionis expertes non erunt. Qui etiam
fecisse cum filiis Israël de Aegypto ascendentibus mi-
sericordiam dicitur: quia infirmi sanctæ Ecclesiæ filij,
dum perpetuæ continentie bonum servare nequeunt,
conjugij miseratione suscipiuntur. Ab Aegypto qui-
dem ascendunt: quia luxuria & fornicationis tene-
bras deserunt. Et misericordiam à Cyneo suscipiunt,
quia conjugij indulgentiam promerentur. Unde &
doctor gentium dicit: *Hoc dico secundum indulgen-
tiam, non secundum imperium*. Et quia sancta Eccle-
sia electis subditis bona, quæ loquendo exhibet, per-
suadet, sequitur:

Et recessit Cyneus de medio Amalech.

De medio quidem Amalech discedit conjunx, de
parte non potest: quia etsi gestus vitat turpitudinis,
vitare non potest affectum voluptatis. Ignem quippe
temperare per honestatem conjuges possunt. De
medio igitur Amalech exeunt: quia etsi carnalibus
desideriis omnino carere nequeunt, ipsum tamen
carnis impetum, sub præcepto honestatis vinculo
moderantur. Sequitur:

*Percussitque Saül Amalech ab Evilat, donec
veniret Sur, quæ est è regione Aegypti.*

Evilat, parturiens, interpretatur, Sur, angustia,
Aegyptus, tenebræ. Concupiscentia autem peccatum
parit. Meritò igitur parturientis nomine concupis-
centia designatur. Propheta etiam impenitentis cor-
dis angustias incurere metuens, obsecrat, dicens:
*Ne absorbeat me profundum, neque urgeat super me
puteus os suum*. Doctor ergo ab Evilat usque Sur
Amalech percutit, cum in auditorum suorum cor-
dibus vitia conceptæ delectationis comprimit, & si-
nem deliberationis Sur etiam percutit; cum eas men-
tes videtur ad pudicitie amorem trahere, quæ in lu-
xuriæ fœtore proposuerant vitam finire. In angustia
enim sunt, qui capti jam male consuetudinis laqueo
constringuntur. Et notandum, quia Sur è regione
Aegypti esse ostenditur: quia qui in luxuria vitam fi-
nire deliberat, modò in interioribus tenebris claud-
ditur, à quibus ad exteriores perducatur. Sed etiam
liber iste claudatur, ut ad consequentis considera-
tionem per silentium veniamus.

CAPUT II.

REX Saül, qui principia bona habuit, sed in bo-
nis, quæ cœperat, nequaquam perseveravit, per
sacræ historie textum ostenditur, ut in eo imitanda,
& cavenda videamus. Sic nimirum & malè cultas
segetes carpimus, quæ ad messonem spinis admixtæ
conferunt. Bene quidem eas legere novit, qui sic
curat spicas carpere, ut spinas studeat evitare. Sic
dù horti cura negligitur, cum olere, quod reficit, nas-
citur vicia quæ pungit. Quasi enim malè cultos agros
ingredi cautè discipulos præcipiebat Dominus, cum
dicebat: *Super cathedram Moysi sederunt principes, &
Pharisæi, Quaecumque dixerim vobis, facite; quæ au-
tem faciunt, facere nolite*. Quasi dicat: Quia mixta

sunt acta, & verba reproborum, sic utendi sunt: ut in eis sumatur quod vivificat, vitetur quod necat.

Idem 7. Hinc iterum prænunciens, dicit: *Veniens ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.* Huculque ergo regem Saül strenuè regni curam gerentem, libenter attendimus: contemptorem jam Dominicæ iussionis, in quo vitari & abjici debeat subtiliter videamus. Nam sequitur:

Apprehendit Agag regem Amalech vivum, omne autem vulgus interfecit in ore gladij. Et pepercit Saül & populus Agag, & optimis gregibus ovium, & armentorum: & vestibus, & arietibus, & universis, quæ pulchra erant, nec voluerunt disperdere ea. Quidquid verò vile fuit, & reprobum, hoc demoliti sunt.

Verbum Domini fuit: [*Nunc vade, & percutite Amalech, & demolire universa ejus. Non parcas ei, & non concupisces ex eis aliquid.*] Apertè ergo transgressor per inobedientiam exitit, quia implere præceptum Domini per superbiam recusavit. Dominus quidem Propheta præcepit, dicens: [*Ne parcas ei, & non concupisces ex rebus ipsius aliquid.*] Hic verò & pepercisse, & omnia electa ejus concupisisse ostenditur: ut dum transgressionis modus ostenditur, quàm sit detestabilis inobedientiæ culpa, monstratur.

Quòd si carnis bella describimus, magnos esse lapsus regios invenimus. Unde & Dominus in Evangelio dicit: *Si sal evanuerit, in quo salietur?* Reges verò Ecclesie, ejus sunt prædicatores, sicut supra jam ostensum est. Quis ergo est Agag rex Amalech, nisi sensus carnalis? Nam cum ex anima rationalitate, ac sensualitate habeamus, rationalitas menti, sensualitas carni adscribitur: & per illam cum Angelis, per istam cum brutis animalibus convenimus.

In illa quòd altiùs extollimur, supernis civibus appropinquamus. Per istam verò quoad carnis blandimenta dilabimur, carnaliores, ut ita dixerim, invenimur. Unde & visis, & concupitis jam filiabus hominum, jam impletis in luxuria voluptatibus, de his, qui puritatis merito filij Dei vocabantur, in Genesi Dominus minatur, dicens: *Non permanebit spiritus meus in homine in aeternum, eo quod caro sit.* Caro quippe homo efficitur, quando sensui carnis ratio subjugatur. Rex ergo Amalech vigor est sensus carnalis, qui motibus turpibus imperat, ut captivam rationem ad illecebras obscenitatis trahat. Bene autem carnali sensui nomen congruit Amalechitæ regis. Agag quippe, meditans, sive loquens interpretatur. Meditari quippe ei est, phantasmata lasciviæ interna meditatione colligere. Et loqui ei est, carnem motibus turpibus ad libidinem excitare. Quasi enim magnum clamorem locutionis habet, quia carnem pullando ardentius commoveret.

Nam & meditando colligit, quod loquendo exponat: quia unusquisque carnali sensui subditus, quòd liberius lasciviæ simulacra intus conspiciat, eò validiores motus turpitudinis foris sentiat. Meditatur ergo per internam visionem turpitudinis, loquitur autem per exteriorem motum delectationis. Rex ergo Amalech loquens, & meditans dicitur: quia illis labentia blandimenta carnis excitare potest, quibus per turpes cogitationes illudit, & quos per experientiam blandæ motionis erudit. Sed notandum, quia quòd liberius meditatur, eò & liberius loquitur: quia carnem eò fortius commoveret, quòd causas suæ commotionis intus impressas per cogitationem teneret.

More etenim ignis quòd attentius insufflatur, eò magis accenditur: quia si status immundæ cogitationis deest, ardor libidinose commotionis adesse non potest. Rex ergo Iisrael contra Amalech regem pugnat, cum doctor Ecclesie contra fornicationem disputat. Quem victum capit, quando ad veniam con-

S. Greg. Tom. III.

versos peccatores non solum pœnitentes, sed etiam confiteates accipit. Quasi ergo Amalech regem jam victum tenet, qui carnalem sensum, in conversis peccatoribus per amorem pudicitie, jam rationi subiectum videt. Sed quid est, quòd victus vivit: nisi quia nonnulli sunt, qui propriis passionibus non moventur, sed auditis alienis obscenitatibus, moventur? Pugnantes fortes sunt, sed victores cadunt.

Qui enim expugnatum regem vivum servavit, liquet quia in ejusdem belli triumpho capti sibi regis persona placuit. Quid verò aliud faciunt, qui ab aliis peccatorum confessionem recipiunt? Nam dum cogitant, quæ confiteates fecerunt, ad scelera, quæ audiunt, inardescunt. Nam sæpe dum audiunt, quibus se alij blandimentis obruerant, amare ipsi incipiunt, quæ jam eorum exhortatione morientes, illi confitentur. Jam ergo in urbe sua victus, & captus est Agag, sed à victore servatur, cum quod detestatur à subditis, diligitur à prælatis: quia carnalis sensus in eis vigere incipit, qui in illis vigorem iniquæ dominationis amisit. Et quia dum pastores * currunt ad præcipitium, subiecti comitantur: rex vivum Agag cepisse dicitur, sed idem rex, & populus eidem regi, & quibusque Amalech optimis pepercisse memorantur. Parcere enim, affectæ mentis est, amore ejus, cui parit. Quod certè libidinis vitio convenit: quia ut placere incipit, mentem in sui amorem trahit.

Quia etiam vehemens est virtus illius, statum habere non novit: quia nimirum citò perficit, si à se hanc citò evigilans animus non expellit. Nam dum mentem invadit, se per innumeratas turpitudinum cogitationes spargit. Unde & bene optimis gregibus & armentis & Saül, & populus pepercisse memorantur. Cogitationes quidem libidinum greges, & armenta dicuntur: quia innumera sunt, & de contemplatione immunditiæ in reprobo corde pascuntur. Optimi etiam sunt, non probatione bonitatis, sed appetitu eligentis. In corde etenim reprobo, quia nihil diligitur charius, optimi greges dicuntur, quibus alia nulla comparantur. Sed optimi dicuntur pro cæcitate cordis, armenta verò pro reatu transgressionis. Reprobis quippe mentibus magnum non est, immunda cogitare: sed coram Deo parvum nõ est, in templo Dei, hoc est in regenerato spiritu immunda reponere. Parcit ergo non solum ovibus, sed armentis: quia qui per amorem libidinis, quasi parvas immunditiæ culpas aspiciat, quasi parvis modo parit, sed merita pœnarum parva non invenit. Possunt autem ovium nomine leviores luxuriæ cogitationes intelligi, armenta verò fortiores, & molestiores. Quibus utique rex & populus parit, cum reprobus doctor, & subditi tam levibus, quàm fortibus immundæ cogitationis vexationibus substernuntur. Quid verò est parcere vestibus, nisi damnata jam menti immunda deliberare? Si enim aureus vestitus sponsæ virginalis gloria est, quæ sunt vestes Amalech, nisi fœda inquinamenta luxuriæ? Sed vestimenta dicuntur: quia eorum velamine tam anima, quàm corpus inficitur. Quia enim animam fœdat & corpus perpetratio luxuriæ, non vestis, sed vestes nominantur. Sed, ut dixi, parcere deliberare, per affectum mentis immunda diligere est. Infelix verò anima sic capta, sic illaqueata, quia miris impulsioibus ad deliberatam pravitatem perpetrandam cogitur, bene post oves, armenta, & vestes, arietibus pepercisse memoratur. Quasi enim arietum cornua sibi in lenes libidinum ictus placent: qui hoc in se unum retinere nititur, unde ad immunditiæ mortem perforetur. Arietibus ergo parcit, qui præcipitationis suæ ictus gratanter recipit. Pungitur quippe, ut carnis suæ desiderijs ferviat: sed quod se fortiter pungit, leviter oblectat. Quia item per innumeros modos obscenitati mentem libido illicitè non solum his nominatis rebus, sed omnibus, quæ pulchra erant, pepercisse memorantur. Omnia, quæ sibi immunda anima de

* 1. cor. 10. 11.

S. REGO
IIM
3m.3

luxuria voluptate gratantem fingere cernitur, Amalech pulchra nominantur. Appetere hæc quippe nullatenus posset, si vehementer sibi eorum species non placeret. Sed quia casus victorum asseritur, dicitur: [*Nec voluerunt disperdere ea.*] Quasi dicat: Potuissent disperdere, si voluissent. Nam nil facilius, quam libido vincitur, si omnis immunda cogitatio devitetur. Tantò igitur facilius disperdi potest, quantò unusquisque cogitare alia, quam carnis oblectamenta potest. Quia enim duas simul res imaginari non possumus, dum quiddam est, aliud cogitamus, cogitare immunda non possumus. Celer ergo, & facilis victoria libidinis est circumspectio cogitationis: si quoties carnalia obviant, ad aliquid omnium recurramus, quod libidinis non sit blandimentum. Hoc quidem facile stantibus, non lapsis facile dixerim: quia qui perperatione peccati immundi spiritus servus efficitur, nec carnis cogitationes liberè potest vitare, nec ad alias cito recurrere. De victoribus ergo dicitur: Noluerunt ea disperdere, qui potuerunt, quia ante casum à liberis facilè peccata vitantur: sed si nolunt vitare, cum possunt, postea non possunt, si volunt, quia perfectè velle non possunt. Quibus utique per se Veritas dicit: *Si vos filius liberaverit, verè liberi eritis.* Quasi dicat: Quia sponte liberi esse desistis, potestatem adipiscendæ libertatis in nobis jam non habetis. Quid verò est, quòd dicitur: [*Quiddam verò fuit vile, & reprobum, hoc demoliti sunt:*] nisi quia nonnulli majorum delectationum usu, minores fastidiunt? Reprobum quidem & vile eis est, quod electione eorum, quæ magis placent, vilipendunt. Quia enim delicatiora peccata expetunt, quædam reprobant: & quia pretiosiora peccata approbant, vilia minora putant. Bene ergo dicitur: [*Quiddam vile fuit, & reprobum, hoc demoliti sunt.*] Quia delicatiora peccata eligunt, & quæ minus placent, quasi inepta reprobant, & velut vilia contemnunt. Ista verò omnia moraliter intellecta, libidinum pugnas atque victorias, sed ad historiam superbiorum, & inobedientium tumorem designant. Nam præceptum à Domino Saül fuerat, ut Amalech sic deleret, ut alicui eorum non parceret, nihilque concupisceret. Qui ergo & regi Amalech pepercisit, & optimis quibusque rebus asseritur, superbus & inobediens apertè monstratur. Sed forsasè præceptum contempsit: quia hoc à Propheta, non à Domino audivit. Qui certè sic Prophetam audire debuit, ut auctoritatem attenderet, quam præmisit. Nam præceptorum Propheta, ut Amalech regem percuteret, præmisit dicens: [*Hæc dicit Dominus:*] ut præceptum, quod per hominem audisset, quasi hominis despiciere non auderet. Ne iterum ministerium ejus rex elatus vilipenderet, item præmisit, dicens: [*Me misit Dominus ungeri te in regem.*] Quasi dicat: Per illum tibi Dominus regale ministerium præcipit, per quem te in dignitatem regiam sublimavit. Tantò igitur humilius obedire debuit, quantò hunc esse à Deo missum apertius agnovit. Sed dum missum Prophetam sprevit, mittentem pariter Dominum contempsit. Unde subdit:

Factum est verbum Domini ad Samuelem, dicens: Pœnitet me, quòd constituerim regem Saul: quia dereliquit me, & verba mea opere non implevit.

Ille Prophetæ verba se non audire credidit, sed Dominus se derelictum conqueritur, dum verba sua opere non impleta ostendit. Nunc Ecclesiæ Dominus loquitur, dicens: *Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit.* Qui ergo per inobedientiam à prædicatorum verbo discedunt, Dominum derelinquunt: quia ab illis recedunt, per quorum ministerium divinæ voluntati præsentis fiunt. Verba Domini tunc opere non implent:

A quia foris homines loquuntur, intus verò in hominibus Deus loquitur. *Non ergo ipsi sunt qui loquuntur, sed Spiritus sanctus.* In prædicatoribus ergo contemnenda non est foris vilitas carnis, quorum mentes tam dignanter incolit sublimitas deitatis. Quid est ergo, quòd pœnitere Dominus dicitur, cum mutari affectibus non credatur? Sed quia cum mutabilibus summa immutabilitas loquitur, more eorum, quibuscum loquitur, dum pœnitere dicitur, displicere sibi superbiorum temeritas designatur. Pœnitere enim solemus, cum mala nobis illi retribuunt, quibus nos honores aut dona impendisse memoramus. Quia ergo more nostro omnipotens Deus de superbi regis ingratitude queritur, dignitatem regiam contulisse se illi, pœnitere perhibetur. Quod profectò ad cumulum magnæ damnationis de superbis dicitur: quia quòd sunt, jam non ad meritum, sed ad pœnam sunt, quia in voluntate Dei non sunt. Pœnitere ergo Dei, est voluntatem in reprobis non habere, cum à se honores impensos meminuit, sed eos, quibus bona contulit, malè uti bonis, quæ contulit, agnoscit. Hanc quippe pœnitentiam suam Deus verbis aliis per Malachiam Prophetam Judæis insinuat, dicens: *Non est mihi voluntas in vobis, & sacrificium non suscipiam de manu vestra.* Quantum ergo cavenda sit inobedientia culpa cernimus, si his verbis Domini, quàm distictè percipitur, attendamus. Nos autem in bello Amalech fornicationis pugnam descripsimus, qui nobis omnino deleri per sacra eloquia jubetur. Meritò igitur de lapsis in carnis bello doctoribus intelligi potest, hoc, quod Dominus queritur, dicens: [*Pœnitet me, quòd constituerim regem Saul: quia dereliquit me, & verba mea opere non implevit.*] Verbum quippe ejus præceptum prædicatoribus est: *Sint lumbi vestri præcincti, & lucerna ardentes in manibus vestris.* Qui ergo verbum in prædicatione habet, & in præcinctu castitatis non habet, loquendo, Dei esse cernitur: sed operando, Deum derelinquere probatur. Foris divina exequitur, sed occultè, dum in carnis voluptate resolvitur, verba Domini opere non implere declarat. Dominum quippe derelinquit, mala proponendo: verba ejus non implet, prohibita præsumendo. Bene ergo dicitur: [*Pœnitet me, quòd constituerim regem Saul.*] Quasi dicat: Quem præcessit aliis tunc volui, modò nolo: quia quem humilem prætuli, nunc superbientem, & elatum transgressorem cerno. Quod nimirum de quibuslibet lapsis non dicitur: sed de his, quorum lapsus ostenditur, & pœnitentia nequaquam prævidetur. Nam de justorum casu scriptum est: *Septies in die cadit justus, & resurgit.* Eorum certè casus quodam modo status eorum est: quia aliquando permittuntur cadere, ut semper valeant fortius stare. Permittuntur, ut in malis corruant, ne summa virtutum dona per elationem perdant. Hi profectò, & si verba Domini quandoque non implent, à Domino non recedunt: quia ad tempus relinquuntur, ut æternaliter teneantur; & in modico desipiunt, sed post modicum respiscunt. Dum ergo Saül non solum verba Domini opere non implevit reprehenditur, sed ipsum Dominum reliquisse, quos melius, quàm lapsos, & impœnitentes significat? De quibus profectò per Prophetam dicitur: *Percusserunt fœdus cum morte & inferno.* Cum morte quidem fœdus percutere, est mala audacter perpetrare, & ea semper agenda promittere. Mala quippe indefinenter faciunt, sed diligendo quod faciunt, quasi à mortis amicitia se nunquam recedere pollicentur. Hi quippe in mortis fœdere quòd insensibiliores sunt, viscera matris Ecclesiæ acrius tantò miserando quatiuntur. Unde bene subjungitur.

Contristatusque est Samuel, & clamavit ad Dominum tota nocte.

Samuel quidem contristatur, quia de perditione subditi summus prædicator affligitur. Et tota nocte ad Dominum clamat, quia pro restitutione lapsi divinam misericordiam devotis precibus obsecrat. Clamare quippe doctori, est pro peccatis subditorum magnis desiderii omnipotentis Dei misericordiam postulare. Qui tota nocte clamat, cum per affectum totam illius peccati caliginem suscipit, & pro ea, quasi pro proprio crimine, Deo penitens satisfacit. Tota ergo nocte prædicatori clamare, est totam subditi causam suscipere, & omnem caliginem peccati illius, devotæ compunctionis affectu destruere conari. Sed quid est, quod clamasse dicitur, & Dominum non respondisse, nisi quia ea, quam dixi cordis impenitentis caligo in illa, pro qua clamat, Saül culpa signatur? Responderet quidem Dominus, si vocem clamantis exaudiret. Sequitur:

Cumque de nocte surrexisset Samuel, ut iret ad Saul mane, nunciatum est Samueli, quod venisset Saul in Carmelum, & erexit sibi fornicem triumphalem.

Quidnam est peccatoris vita, nisi nox? Et quid iusti lux aliud, quam dies? Unde & per Paulum conversis peccatoribus dicitur: *Fuistis aliquando tenebrae, nunc autem lux in Domino.* De nocte autem prædicatori surgere, est ab aliena culpa susceptione affectum mentis erigere. Quasi enim in nocte jacet doctor, quando alicui peccati tenebras luget, quia ab alta innocentiae suæ securitate deponitur, ut in imo alienæ considerationis peccatorum caligo destruat. De nocte ergo surgit, cum ab afflictione se erigit, & manè ad reum venire disponit, quia occultè per compassionem plangit, & aperta increpatione per zelum percutit. Noctè etiam luget doctor, sed manè ad arguendum venit: quia intus peccantem subditum diligit, sed palam errantem arguere nequaquam erubescit. Quasi enim manè luceat, cum doctor aperire crimen, quod later, incipit. Quid ergo est, quod in Carmelum venisse, & fornicem sibi triumphalem erexit is, ad quem venit, asseritur, nisi quia profectus mali liquidò prædicatur? Post inobedientiæ quidem culpam triumphalem arcum, vel fabricam erigere, est mala agere, & de eorumdem malorum perpetracione superbire. Quasi enim triumphalia signa erigunt, quando cum quadam ostentatione ea proferunt, quibus aliis se excellere arbitrantur. Quod certè tam arrogantibus, quam lubricis doctoribus convenit. Illi quidem, dum magna dicunt, se in sublime æstimationis erigunt; & quales se intus aspiciunt, per jactantiam & ostentationem foris innotescunt. Cumque & illud, quod per se alij proficiunt, ad favorem propriæ laudis trahunt, quid aliud videntur agere, nisi altum victoriæ signum insigni titulo demonstrare? Nonnulli verò & cum turpiter vivunt, & honestissimè loquuntur, considerant verborum honestatem, non tamen reputant propriæ vitæ turpitudinem. Cum ergo non rebus operum, sed splendore verborum apparere gestiunt: nimirum triumphalem arcum fabricant, in quo se quasi victores extollant. Et quia turpium verbo, turpes plerique alij respiciunt, post expugnatum Amalech, eis in Carmelum venire est: & fornicem triumphalem erigere, de extincta in subiectis libidine, inaniter coram simplicibus gloriari. Carmelus quidem, mollis, sive tener interpretatur. Qui enim teneri hujus nomine, nisi in sancta conversatione rudes intelliguntur? Qui etiam molles vocantur, nisi qui adhuc per usum virtutis non sunt in inchoata bonitate solidati? In Carmelo igitur signum victoriæ erigunt: quia rudibus & debilibus se ostendunt, ne à peritis fortibus, quales in veritate sunt, inveniatur. Hi enim non in verbis, sed in operibus fulgorem victoriæ querunt: quia arbores non in de-

core foliorum judicant, sed in sapore pomorum probant. Unde & Dominus docens, ait: *A fructibus eorum cognoscetis eos.* Quia ergo laudari inaniter appetunt, quia probatissimorum virorum iudicia fugiunt, & rudibus, ac debilibus aliud, quam sunt, se esse mentiuntur, Saül in Carmelum venisse, & fornicem sibi triumphalem erexit dicitur. Quid verò est, quod in Galgala transit, nisi quia eo modo, quo se simplicibus & religiosis ostendit, in religiosis & doctis innotescere appetit? Galgala quippe, ut jam multoties dixi, rota nominatur. Quidam verò intra sanctam Ecclesiam & eruditi in sacra scriptura sunt, & religiosi non sunt: quia virtutem scripturæ, videlicet charitatem non habent. Qui dum loquentes facundos viros & carnales audiunt, verba, quæ sciunt, admirantur. Sed discutere non possunt eorum occulta, quæ nesciunt. Bene igitur Saül in Galgala transit dicitur, quia qui favorem de facunda locutione querunt, id, quod cupiunt, non apud eruditos religiosos, sed apud simplices & rudes, aut apud irreligiosos sapientes inveniunt. Sed summi viri cum reprobi bona docent, electis subditis magis timent: ne quos linguâ ædificant, manu, id est operatione pervertant. Quia ergo diu in ministerio prædicationis lubrici doctores dimittendi non sunt, aptè illatum est:

Venit ergo Samuel ad Saul, & Saul offerrebat holocaustum Domino, initia prædarum, quæ attulerat de Amalech.

Venit quippe ad Saül, ut superbum deponat, quem humilem ad regni culmen extulerat. Quæ qualis erat, invenit: non qualem se superbiæ signis ostenderat. Quid est ergo, quod holocaustum Domino Amalech primitias offert, nisi quia nonnulli & pravè vivunt, & placere se Deo per aliorum profectum arbitrantur? Et quia non parum placere credunt Deo, quod offerunt non sacrificium aut victimam, sed holocaustum offerre perhibentur. Initia verò prædarum dicuntur, ut in Samuele summi & electi antistitis vigilans studium designetur, à quo malorum principia velociter comprimantur. Quasi dicat: Valde festinus occurrit, quo absente nec initium holocaustorum habere liberum potuit. Possunt initia prædarum intelligi electa quæque de prædis, quæ aperto ore lubrici, sed occulta cecitate percussi offerunt, quando inde se placere Deo credunt, quod in auditoribus suis ea perimunt, quæ in se vivere permittunt. Quasi enim indiscretè offerentem apertius reprehendens dicat: Illud vivum offerrebat, quod melius offerret extinctum. Nam si juxta verba Domini prædam omnem in Amalech extingueret, holocaustum omnino acceptabile omnipotenti Deo obtulisset. Sic nimirum & doctor lubricus si cuncta blandimenta carnis, quæ loquendo reprobatur, volendo reprobaret: holocaustum combureret, quod reprobari non posset. Quid est ergo, quod dicitur: quia, [*Offerrebat prædarum initia, quæ attulerat de Amalech:*] nisi quia cæci cordis caligo damnatur, quod sic deo reputat, quod prodest aliis, ut videre negligat, quod obest sibi? Quasi dicat: De illo quasi victor gaudebat victor in aliis, quod in se vivum & invictum portabat. Et quia plerumque tam dementer insaniant, ut etiam ipsi electis, & summis prædicatoribus prætextum virtutis offerre conentur, sequitur:

Et dum venisset Samuel ad Saul, dixit Saul: Benedictus tu à Domino, implevi verbum Domini.

Verbum Domini fuit, ut Amalech delere debuisset. Quid est autem, quod dicit: [*Implevi verbum Domini:*] nisi quia culpa fornicationis quod fecerit cernitur, ed à reprobis studiosius occultatur?

Quia ergo ij, qui eidem fornicationis vitio subjecti A sunt, semper latere appetunt, in eorum typo & Amalech Saul demoliri despexit, & ad Samuelem dixit: [*Implevi verbum Domini.*] Quasi dicat: Et in aliis libidinem domui, & in meipso ejus blandimenta peremi. Et quia blanda adulatione summi viri flectere mentem nititur, premissit, dicens, [*Benedictus tu à Domino.*] Quasi dicat: Hoc quidem ego egi, sed agere non meis viribus, sed tuis meritis, & intercessionibus potui. Sed perfecti viri audire laudes suas possunt, à rigore autem justitiæ flecti nequeunt. Quare & subditur:

Dixitque Samuel: Et quæ est hæc vox gregum, quæ resonat in auribus meis, & armentorum, quam ego audio?

Vox gregum & armentorum Amalech, fama turpitudinum est. Quando de minoribus luxuriæ culpis quilibet diffamatur, vox gregum resonare dicitur. Quando item de criminosis & obscenioribus accusatur, vox armentorum. Quasi sub falsæ virtutis suæ simulatione reconditum denudet, dicens: Tu te proprio ore justificas; sed immunditiarum tuarum turba per omnium ora clamant. Sed jam qui excusationes prætereundæ cepit, quibus defensionibus objectæ infamiæ crimen evadat, videamus. Sequitur:

De Amalech adduxerunt ea. Pepercit populus melioribus ovibus & armentis, ut immolarent Domino Deo tuo: reliqua occidimus. C

Quid est quod ait: [*De Amalech adduxerunt ea.*] & non dixit, Adduximus: Sed quando reprobi arguuntur, culpas aliquando negando tegunt, aliquando in alios transferunt. Tegunt quidem negando, cum latere possunt: sed dum quasi in aperto deprehensi tenentur, quod negare nequeunt, aliis adscribunt. Horum siquidem mores Saul insinuans, ait: [*De Amalech adduxerunt ea. Pepercit populus melioribus ovibus & armentis.*] Quasi dicat: Malum, quod auditur, ex populi fragilitate pensandum est, non ex virtute pastoris. Peccata quidem subditorum in prelatorum comparatione despicienda sunt. Dicit ergo: [*De Amalech: Adduxerunt ea.*] Quasi dicat: Hoc, quod de turpi vita resonat, verum est, sed tamen eadem turpitudine in parvulis viguit, non in magnis. Adhuc item eandem culpam levigans, ait: [*Pepercit populus melioribus ovibus & armentis, ut immolarentur Domino Deo tuo.*] Quasi dicat: Verè peccavit populus, sed non ad mortem: quia peccata operis, jam me exhortante, delere nititur humilitate confessionis. Greges quippe Amalech, & armenta Domino immolantur, quando labrici & incontinentes ad confessionem veniunt, & quod nequiter egerunt, pœnitendo delere fatagunt. Dicit ergo: *Pepercit populus*, id est, peccato indoluit. [*Sed adduxerunt ea, ut immolarentur:*] quia in quibus se cecidisse populus recolat, jam se confitendo & pœnitendo compungit. Meliores verò greges & armenta, ut supra, electiora peccata luxuriæ designantur. Quasi dicat: Et si graviter deliquit populus, arguendi non sumus: quia pro magnitudine criminis habet lamenta compunctionis. Quid est, quod ait: [*Ut immolarentur Domino Deo tuo.*] Sed fallacium per hoc consuetudo ostenditur, qui dum summis viris latere appetunt, adulantur. Quid enim est, quod Deum suum singulariter asserit, nisi quia enim familiarem Dei amicum ostendit? *Domino*, inquit, *Deo tuo*. Non *meo*, sed *tuo*: quia ego peccator, tu singulariter sanctus es. Sed mirabili usu fraudis fallaces sic se tegunt, ut proferant: & justificant, ut accusent. Accusationis quoque modum

fic temperant, ut accusando justii appareant, ne excusando innotescant. Dum enim suum Deum dicit, illum quidem extollit, se minuit. Sed dum adducta ab Amalech asserit, quæ Domino immolentur; tacite profert non unde reprehendi debeat, sed laudari. Et adhuc addens, dicit: [*Reliqua verò occidimus.*] Occiduntur quidem peccata, quæ dimittuntur. Viva quidem peccata sunt, quæ aut in mente adhuc per concupiscentiam regnant, aut quæ per conversionem contempta, sed per pœnitentiam adhuc non sunt deleta. Illa quidem vivunt adhuc ad voluptatem, ista vivunt ad pœnam: quia etsi jam peccare deseruimus, nisi commissa plangamus, commissorum obligatione retinemur. Sed majora minoribus, leviora majoribus tribuit. Nam quid est, quod dicit: *Reliqua occidimus*: Nisi quia sunt parvissima peccata majoribus, quæ sola confessione lavantur? Quæ doctores occidunt, quando humiliter confitentibus apostolica auctoritate dimittunt. His enim verbis omnibus, quia se fallaces tegere nituntur, non prodece, qua electorum prædicatorum auctoritate reprobentur, adjungitur: Dixit enim Samuel ad Saul:

Sine me, indicabo tibi, quæ locutus sit Dominus ad me nocte.

Quid est, quod ait: [*Sine me, & indicabo tibi:*] nisi quia dum fallaces verbositate insunt, examinantibus prelati, loquendi locum non tribuunt? Quasi dicat: * Dum à verbositate non desinis, ea, quæ audire debes, loqui me non permit- tis. Potest etiam hoc verbo adulatoris intentio derideri: qui dum blandimento laudis placere se credit, eos, quos laudat, se quasi tenere eisdem laudibus arbitratur. Tale est ergo ac si laudatorem suum electus præsul honesta gravitate derideat, dicens: Qui me laudas, loqui tibi dura non possum. Sine ergo, id est, permittite me loqui, & ea, quæ sum locuturus, intellige. Et quia, ut dixi, placere se laudando adultores credunt, audire ab eis dura, quos laudant, nequaquam putant. Quasi ergo jam læta & prospera auditurus, subsequitur Saul, dicens: [*Loquere.*] Sed electi viri, cum laudes suas audiunt, inter fomenta laudis à rigore justitiæ non mollescunt. Nam qui reproborum acta despiciunt, excipere verba nequaquam possunt. Quia ergo flecti laudibus nequeunt, laudatores improbos & subtili ratione discutunt, & districtis sententiis insequuntur. Unde sequitur:

Et ait Samuel: Nonne cum parvulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es? Vnxitque te Dominus in regem super Israel, misitque te Dominus in viam, & ait: Vade, interfice peccatores Amalech, & pugnabis contra eos usque ad interventionem eorum. Quare ergo non audisti vocem Domini, sed versus ad prædam es, & fecisti malum in oculis Domini?

His quippe verbis superbi regis inobedientia subtiliter examinatur: quia ei prius dona collata obicit, deinde audaciam transgressionis per ejusdem culpæquisitionem ferit. Subtilis namque examinatio est, quando sic versutus quisque peccator discutitur, ut ei culpæ excusatio nulla relinquatur; ut hunc ad mortem flagitij quasi vincitum Dei sententia teneat, cui peccati confugium nullum restat. Ut ergo omnis via fugiendi fallacibus superbis obstruatur, memorantur ei & sublimitas dignitatis & modus ministerij, cum dicit: [*Nonne cum parvulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es: & ait tibi Dominus: Interfice peccatores Amalech?*] Et ut cir-

cumdatum jam & obfessum ratiocinationibus ca-
 piat, manum culpæ iniicit, dicens: [*Quare ergo non
 audisti vocem Domini, sed versus ad prædam es, &
 fecisti malum coram oculis Domini?*] Quasi dicat: Ec-
 ce quid eras, quid factus es, quid debuisti facere,
 ecce quid fecisti: ecce quantum ab eo, quod debuisti
 exercere, recesseris. Dum ergo intulit, dicens: Qua-
 re fecisti malum in oculis Domini? Quasi fallacem
 reum circumdando comprehendit. Sed in hoc loco
 notandum est: quia dum rex superbus arguitur, elec-
 tionis ejus tempora memorantur: ut tumor cordis
 sentiat, non adfuisse eligendo, sed ex culmine
 crevisse prælato. A Domino quidem bonus electus
 est, sed dum crevit ex culmine, decrevit elatione.
 Dicit ergo: [*Cum esses parvulus in oculis tuis, caput
 in Tribubus Israel factus es: modo versus ad præ-
 dam, fecisti malum in oculis Domini.*] Quasi dicat:
 Per veritatem humilitatis regnum promeruisti,
 sed nunc prætextu humilis, veritate timidus re-
 gnum perdis. Quid enim sunt oculi cordis, nisi
 aspectus rationis? Nam qui integros visus ratio-
 nis habet, perfectè illuminatus est. In oculis ergo
 suis est humilis, qui se perfectè respicit, & humi-
 lem perfectè visione cognoscit. His ergo verbis lapsi
 regis non solum præterita humilitas, sed etiam ratio-
 nis acuitas commendatur: quia videlicet tantus erat
 ratione, ut se perfectè cognosceret, & tantus virtute,
 ut se subtiliter intuens, verè humilem videret.
 Quia igitur cum arguitur, ejus præterita memoran-
 tur, quid aliud, quàm his, quæ habebat, carere
 describitur? Nam superbere nequeunt, nisi qui prius
 oculos cordis perdunt. De libidinosis verò valde cla-
 rius constat: quia in fornicationis baratro se num-
 quam obruerent, si à luce intimæ gloriæ non antè
 caligarent. Qui quia alta pudicitia præcepta con-
 temnant, etiam tumoris arguuntur. Qui ergo de-
 ponere præpositum regem venerat, dicit: [*Cum esses
 parvulus in oculis tuis, caput in Tribubus Israel factus
 es, nunc fecisti malum in oculis Domini.*] Quasi dicat:
 Superbus modò, & cæcus justè deponeris, qui prius
 videns & humilis regnum sortiri meruisti. Nam &
 superbi Pharisei ab ipsa veritate cæci nominantur,
 quæ ad discipulos ait: *Sinite eos, cæci sunt, & duces
 cacorum.* Quæ utique cæcitas specialiter libidinosi
 adscribitur: quia nulla sunt vitia, quæ spissiores te-
 nebras menti ingerant, quàm libido. At nunc ple-
 rosque videas sterisse Clericos, Sacerdotes corruisse.
 Quibus certè per Samuëlis imperium dicitur: [*Cum
 esses parvulus in oculis tuis, caput in tribubus Israel
 factus es.*] Quasi dicat: Cum in minori ordine illu-
 minato corde pudicitia præcepta servaveris: nunc,
 amissis oculis, in fornicationis baratrum corruisti.
 [*Ad prædam versus es.*] Quia divina præcepta vio-
 lenta præsumptione rupisti. Quia enim prohibente,
 & quasi minis armato & obstantè Deo, ad violan-
 dum sacrarium castitatis irrumpunt: quasi per rapi-
 nam prædæ, Amalech electa ad Domini terram du-
 cunt. Et quia quantum possunt, lubrici prædicato-
 ribus absconduntur, in conspectu Domini malum
 Saül fecisse reprehenditur. Quasi enim minans &
 terrens prædicator in carnis voluptate lapsus dicat:
 Crimen immunditiæ hominibus quidem abscondi-
 tur, sed videnti omnia non celatur. Hæc quidem &
 his similia cum impœnitentes audiunt, terri ne-
 quaquam possunt. Unde & si jam ratiocinatione ca-
 pi sunt, velut angues per lubricum dilabi à tenen-
 tis se manibus fatagunt. Caudam proferunt, caput
 abscondunt: quia videntur jam extrema operum,
 sed eorumdem tegitur qualitas actionum. Unde &
 sequitur:

*Et ait Saül ad Samuelem: Immo audivi vo-
 cem Domini, & ambulavi per viam, qua
 misisti me Dominus: & adduxi Agag regem
 Amalech, & Amalech interfecti.*

Quasi enim occulta tegens, aliorum discooperta
 proferens, se lubricus doctor de profectu prædicatio-
 nis commendat: dicens de subditorum culpa repre-
 hendi non debeo, sed laudari, quàm in delinquenti-
 bus prædicando delevi. Amalech percussus: quia
 fornicationis spiritus in auditorum meorum cordi-
 bus linguæ meæ gladio corruit. Rex etiam vivit, addu-
 ctus est: quia etiam sensus carnis, quàm diu sumus in
 carne, omnino perdi non potest, captus est, ut ca-
 pi potuit: quia prævalere rationi non potest. Ipsos
 subditos correptos, & peccata confitentes ostende-
 re gestiens, subjunxit, dicens:

*Tulit autem populus de præda, oves & bo-
 ves, primitias eorum, quæ casa sunt,
 ut immolaret Domino Deo suo in Galga-
 lis.*

Quando armatorum violentia alicujus aliquid
 proprium tollitur, præda nominatur. Vitia autem
 carnis, & anime: quia diabolo suggerente propa-
 gantur, ejus velut proprium sunt. Quisquis ergo in
 se nuper remissus, nunc autem violentus vitia des-
 truit, prædam facit: quia quæ aliena sunt, potenter
 rapit. Et notandum, quia cadere & præda dicitur,
 ut alia mortua relicta, alia viva delata esse doceatur.
 Caduntur quidem oblectamenta libidinis, quando
 virtute supernæ intentionis depelluntur à corde, &
 contritione spiritus reciduntur à corpore. Sed viva
 ad immolandum deducuntur: quia etiam conversione
 peccatoris, carnis aut mentis delectamentum deser-
 tur, pœna præterita delectationis penitus non des-
 truitur. Cadantur ergo vitia, primitiæ vivæ ad immo-
 landum nullatenus ferventur: ut qui vim peccati in
 contemptum oblectationum potenter perimit, vi-
 vere sibi ad immolandum timeat pœnam delectatio-
 nis. Primitiæ ergo casorum quid sunt, nisi delecta-
 tiones peccaminum? Has quidem offerre dicitur,
 qui coram Deo sacerdotibus confitetur. Et oblata
 immolantur, quando eorum pœna pœnitendo des-
 truitur. Quasi enim in primitiis casa offeruntur, &
 per posteriora vivunt: quando aliquis peccata confite-
 tur, & immolare, hoc est, coram Deo mactare
 pœnitendo non nititur. Dum ergo casorum primitiæ
 reservari ad immolandum dicuntur, quorundam er-
 ror confunditur, qui peccata deserunt, nec tamen
 plangunt. Quia ergo non solum confitenda sunt pec-
 cata, sed etiam pœnitentiæ austeritate delenda, dum
 boni doctoris Saül typum simulat, subjectos suos
 casorum primitias immolandas tulisse asseverat.
 Quia etiam ratione scripturarum modus pœnitentiæ
 decernendus est, in Galgalis primitiæ immolanda
 deducuntur. Boves autem non solum, sed & oves ad
 immolandum servantur: ut qui circa salutem suam
 solliciti sunt, sic delere pœnitendo magna studeant,
 ut minora plangere non omitant. De superbis au-
 tem manifestum est: quia cum semper magni videri
 appetant, notari peccatores erubescunt. Deprehen-
 si etiam resistunt, & in his etiam justis apparere cu-
 piunt, quæ agunt. Quid est ergo, quod ait: [*Im-
 mo audivi vocem Domini.*] Samuel autem dicit: [*Si-
 ne me, & indicabo tibi, quid locutus sit mihi Dominus
 nocte.*] Et post pauca: [*Quare versus ad prædam es,
 & fecisti malum coram oculis Domini?*] Patet ergo,
 quàm mirabiliter tumeat, qui tunc se justificare ap-
 petit, quando Dominum se reprehendere de peccato
 recognoscit. Si verò idcirco sic respondisse credi-
 tur, quia verba Prophetæ, non Domini esse credi-
 derit, sed Prophetæ: videmus adhuc imitatores
 Saül, qui dum in propria eruditione confidunt, ma-
 jorum iussa, quæ audiunt, & per tumorem despici-
 unt, & meliorare permittendo credunt. Quid est
 ergo, quod dicit: [*Immo audivi vocem Domini, &
 adduxi Agag regem Amalech?*] Sed tale est, ac si
 dicat: Et quod præceptum fuit, implere studui, &
 quod minus erat supplevi. Agendum fuit, ut Ama-

lech percuteretur : sed quia , Deo auxiliante , vincitur , supplendum erat , ut quæ in ejus immolarentur sacrificio , fervarentur . Quod apertè in superbis apparet : quia cum apertam culpam celare non possunt , permutare aut minuere conantur . Quasi dicat : Et si judicas apertas culpas operis , attendenda est occulta simplicitas intentionis . Culpam quidem esset de Amalech aliquid afferre , nisi allata Deo deberent immolari . Hoc quidem sæpe in monasteriis accidit , cum quisque nimis religiosus subditus spiritualium prælatorum imperiis adicere præsumat : cum regularem communem vitam despiciat , & propriam sequitur arbitrium voluntatis . Dum enim meliorare vitam eligendo , quam obediendo nititur , quid aliud quam apertam inobedientiam intentione virtutis colorare monstratur ? Quem profectò locum non solum prælati , sed etiam prælati intueri subtiliter debent . Subjuncti quidem notare subtiliter debent : quia ex eo Sãil Deo displicuit , quod Deo immolare præter Prophetam præceptum tentavit . Subtiliter notent prælati : quia demoliendi Amalech Prophetæ regi præceptum dedit . Sic enim debet doctor laudare communia , ut singulorum propria non contemnat . Illa quidem communis vita laudatur , quæ charitate conjungitur , vitis mediatis non fuscatur .

1. Cor. 7.

Apostoli quidem sententia est :

Quia unusquisque proprium donum habet à Deo , unus quidem sic , alius

verò sic . Quorum ergo cibi & menta communes sunt , debent attendere non solum commune bonum refectiois , sed proprietatem passionis : ut pariter comedant , sed contra fornicationis stimulos certare per abstinentiam pariter non contendant .

*. d. c6. t. mnãt.

Ejus verò caro amplius domanda est , cui carnis stimulus magis infestus est . Jam ergo non excitare communis est vita , ubi communitas refectiois attenditur , sed contra singularem pugnam pugnare singulariter perhibetur . Nec doctor bene præcipit , si non præcipit , unde Amalech percutitur , sed unde vivit . Præcipit ergo doctor , sed ut fornicationis spiritus superetur . Non obedire subjuncti refugiant , sed ubi superbix crimen incartitur , non unde baratrum mortis devitatur . Inobedientes autem dum tument cordi majorum jussa non faciunt , cum meliorare , quod eis injungitur conantur , sua opera Deo offerre non cupiunt , semetipsos tollunt . Nam per alias virtutes nostra ei impendimus , per obedientiam nosmetipsos exhibemus . Samuel ergo subjungens , ait :

Numquid vult Deus holocausta & victimas , & non potius ut obediatur voci Domini ?

Quid enim sunt bona electorum hominum opera , nisi victimæ & holocausta ? Cum ergo holocausta & victimas per legem offerri Dominus præcepisset , quid est , quod Dominus holocausta , & victimas nolle dicitur , velle autem ut ei obediatur , pollicetur : nisi quia quæ præter obedientiam fiunt , holocausta & victimæ non sunt ? Quasi dicat : Tunc bona sunt bona opera , quando à præpositorum conscientia non discordant . Si verò hoc ideo dicitur , ut virtus obedientix commendetur , liquet , quam sublime bonum sit , quod victimis & sacrificiis excellit . Quid est ergo , quod dicitur : *Vult ut obediatur voci Domini* : nisi quia omnia bona opera postponenda sunt his bonis , quæ jubentur ? Nam cum bene prælati jubent , bona , quæ ex arbitrio subjecti eligunt , prælatorum imperiis postponuntur . Ipsa verò opera illis postposita , holocausta & victimæ nominantur , ut non solum sentiantur non esse conferenda majorum imperiis , minorum parva , sed maxima Holocausta quidem eorum sunt , qui se omnino subtrahere volunt à publico opere , ut Deo se totos per amorem combustos offerant in secreto contemplationis . Victimæ sunt eorum , qui se à communi publico nequaquam separant , sed singulari virtute agunt , ut virtutes aliorum districtius viven-

Sup. lib. 1. c. 10. de victimis quæ sunt obsequium obedientium .

do transcendant . Hæc quidem , & hujusmodi cum bonorum rectorum permissione aguntur , victimæ & holocausta sunt , quæ Deus probat : cum verò sic fiunt , ut per ea majorum præcepta negligantur , audiant qui offerunt , quid à Domino missus ad inobedientem regem Prophetæ loquitur : [*Numquid vult Deus holocausta & victimas , & non potius , ut obediatur voci Domini ?*] Quasi jussa patrum velut minora despicientes , & sua quasi majora exhibentes terreat , dicens : Hoc quia magnum agere putatis , parvum & abjectum despiciatis ; sed si apertè cernitis , per hoc Domino non placetis . Bene autem , dum superborum opus discutitur , Prophetæ acutè exquirat , dicens : [*Numquid vult Deus holocausta & victimas , & non potius ut obediatur voci Domini ?*] Exquirat siquidem ut superbix tumor pastorali auctoritate feriat . Dicit : [*Numquid vult Deus holocausta & victimas ?*] Quia qui sequi propriam voluntatem eligunt , Deo placere se putant , sed Deus eorum opera cum magna & ingentia sunt , nequaquam probat . Sed jam quibus laudibus obedientia prædicanda sit , subjunxit , atque ait :

Melior est enim obedientia , quam victimæ , & auscultare magis , quam offerre adipem arietum .

Quia enim superius ait : [*Numquid vult Deus holocausta & victimas ?*] Numquid utrumque obedientix laudibus subjiciens , dum victimas & arietum adipem posuit , in adipe holocaustum intellexit ? Quidquid melius est , bono utique melius est . Illa autem holocausta & victimæ , quas non vult Deus , bona minime sunt . Quid est ergo , quod in obedientix laudes dicitur : [*Melior est obedientia , quam victimæ , & auscultare , quam offerre adipem arietum* ,] nisi quia tunc obedientia melior est , cum holocaustum & victima mala non est : Quasi ergo superbientes , inobedientesque ad tanti boni considerationem reducat , dicens : Et si nil à vobis per præsumptionem fieret , obedientix virtus operibus , quæ eligitis , melior esset . Liqueat ergo , quo sita sit culmine , quam divinis oblationibus Prophetæ vidit altiore . Quod si , ut supra , spirituale sensum sequimur , victimæ ad magne conversationis austeritatem , holocausta ad compunctionem vitæ secretioris referenda sunt .

[*Melior est enim obedientia , quam victimæ , & auscultare magis , quam offerre arietum adipem* .] Quia longè altioris meriti est propriam voluntatem alienæ semper voluntati subjicere , quam magnis jejuniis corpus atterere , aut per compunctionem se in secretiori sacrificio mactare . Quid est enim adeps arietum , nisi pinguis & interna devotio electoris ? Adipem ergo arietum offert , qui in studio secreta conversationis devotæ orationis affectum habet . [*Melior est tamen obedientia , quam victimæ , & quam offerre adipem arietum* .] Quia qui perfectè voluntatem præceptoris sui implere didicit , in caelesti regno , & abstinentibus & stentibus excellit . Hoc certè , quia contra superbientem , atque apertè Domini mandata contemnentem , dicit , non confert bonum , quod fecit , bono quod contempnit : sed boni simulationem destruit , melioris boni ostensa veritate . Quasi dicat : Et si pro excellentiori virtutum gloria excellens bonum quærebatis , bonum obedientix , quod excellentibus etiam excellit , eligere potius debuistis . Sic profectò loquens simulationem boni argumentando destruit : sed subjungendo , parens inobedientix malum apertè confundit , dicens :

Quoniam quasi peccatum ariolandi , est repugnare , & quasi scelus idololatriæ , nolle acquiescere .

Quidnam est , quod ariolis & idololatriis repugnantes , & acquiescere nolentes à Prophetæ simulantur , nisi quia arioli divina cognoscere atque absconsa divina

divinare nitebantur: idololatræ autem figmentis se venerando subdidere: Qui autem repugnant prælatorum imperiis, ideo utique repugnant: quia divinam voluntatem se scire melius æstimant. Quasi ergo peccatum ariolandi, est repugnare: quia velut contempto divino altari, ad aras dæmonum responsa percipiunt, dum cordis sui præstigiis ac superbis ad inventionibus credunt, & salubribus prælatorum consilii contraria sentiendo refragantur. Nolle autem acquiescere, idololatræ sceleri simile dicitur: quia nimirum in inobedienciæ suæ obstinatione nemo persisteret, si propositi sui figmentum in corde, quasi idolum non gestaret; dum enim agenda in corde concipit, quasi idolum facit. Et dum conceptum mentis propositum se acturum deliberat, quasi ad adorandum simulacrum se inclinat. Quasi ergo scelus idololatræ est, nolle acquiescere: quia quisquis in propria deliberatione obstinatus est, idcirco foris in majorum contemptum erigitur, quia intus eis, quæ fingendo statuit propositi sui simulacris incurvatur. Sed querendum valde est, cur repugnare ariolandi peccato, & nolle acquiescere sceleri idololatræ comparatur? Scelus quippe non nisi magnum peccatum dicitur; peccatum verò etiam, quod leve est, nominatur: sed si ab ara dicebantur arioli, eò quòd responsa percipere consulendo consueverant, idololatræ peccatum in ejus comparatione scelus erat: quia dementius erat lapides adorare, quam sub specie divinorum falsa bene vivendi responsa percipere. Cur ergo repugnare peccatum per similitudinem esse dicitur, & acquiescere autem nolle scelus? Sed repugnare, est ab imperantis voluntate dissidere. Plerique autem ad horam repugnare videntur, dum statim præpositorum imperia non recipiunt, qui tamen eisdem imperiis post modicum acquiescunt. Nolle autem acquiescere, quid est nisi & injunctæ obedientiæ repugnare, & in ejusdem repugnationis obstinatione persistere? Non enim acquiescunt, qui in cordis sui proposito invincibiles sunt, & quæ decernunt agere nullius auctoritate prætermittunt. Meritò igitur in comparatione repugnandi scelus nolle acquiescere dicitur, quod maius valde, atque horribilius peccatori esse videatur. Quia ergo qui hujusmodi sunt, rationibus non vincuntur, qua pœna cohibeantur, Propheta intulit, dicens:

Pro eo quòd abiecasti sermonem Domini, abiecit te Dominus, ne sis rex.

Quid est enim, quod Saül abiecit, nisi quia incorrigibilis iudicatur? Quasi ergo dicat: Quia cuncta salutis consilia respicis, pro culpa pervicaciæ non debes verbis ulterius corrigi, sed abiectionis pœnâ damnari. Quantum itaque timere debeat inobedienciæ culpa ostenditur, si hoc attentè consideretur: quia propter hanc etiam reges deponuntur. Quid est, quod ait: [*Quia projecisti sermonem Domini, projecit te Dominus?*] Sed sermo projicitur, quando in sui sublimitate venerabiliter non servatur: projicere enim, est de manu aliquando labi in terram, aut negligenter sinere, aut violenter jactare. Sermo autem Domini, quia salubria loquitur, cælestis aut sublimis est: qui in terram negligenter projicitur, quando per desidiam non impletur. Per contemptum verò projicitur, quando hunc superbi & inobedientes tumentis corde repellunt, & manu operationis observare dedignantur. Quia verò non projicere, sed abicere sermonem reprehenditur, hoc signat: quia dum superbi proprium arbitrium sequuntur, à Domino longè sunt. Abicere enim est aliquid longè repellere. Qui enim aliorum ducatum dignè suscipiunt, non solum per obedientiam Deo vicini sunt, sed etiam illos ei vicinos faciunt, qui per vitia & scelera ab eo longè sunt. Tale est igitur, ac si dicat: Longè ab ordine dignitatis expelleris, quia digni-

S. Greg. Tom. III.

tatis ejusdem merito præsens esse noluit. Meritum quippe dignitatis est, observatio divini verbi. Quod cum abiecit, quia meritum dignitatis amittitur, ipsa quoque dignitas amovetur. Libet ergo intueri, quanta per inobedientiam superbis pereant, humiles quanta lucentur. Illi dum implere propriæ voluntatis arbitrium gaudent, Deo magnos operum labores exhibent, & laborum præmia nulla habent: isti dum se deserunt, dum alienæ voluntatis arbitrium sequuntur, æternæ sublimitatis gloriam promerentur: unde & per beatissimam Mariam Domini Redemptoris nostri genitricem, dicitur: *Deposuit potentes de sede, & exaltavit humiles.* Potentes quidem de sede Dominus deponit, cum inobedientes superbos abiecit, & humiles exaltat: quia æterna gloria obedientes glorificat, superbos autem verba non corrigunt, sed tantum, dum amittere honores trepidant, humilitatem, quam non habent, simulant, ne gloriæ culmen perdant, unde & subditur:

Dixitque Saül ad Samuelem: Peccavi, quia prævaricatus sum sermones Domini, & verba tua.

Quid est, quòd Saül à Propheta vocem Domini non audisse, & malum in oculis ejus fecisse reprehenditur, & se peccasse minimè fatetur: sed cum se abjici de regno conspicit, se peccasse & prævaricasse Domini sermonem, & ejus verba fatetur: nisi quia superbi ad contemnenda verba humilium audaces sunt, sed electorum more honores, quos ambiunt, contemnere non possunt. Audaces quidem sunt, ut majorum contemnant imperia, sed parati non sunt, ut alta relinquunt. Econtra autem humiles ad majorum imperia prompti sunt, & ad alta perdenda securi. Quia enim non terrena, sed cælestia appetunt, terrenæ sublimitatis alta despiciunt, laborare pro cælestibus conantur: subdi libenter volunt, præferri refugiunt. Saül ergo obedire Deo refugiens, perdere regnum timens, quid aliud nobis, quam superborum mores insinuat, qui cum prævalent, videri parvi, aut peccatores vitant, cum coguntur, humilitatis virtutem simulant. Sed cum compulsi consistunt, peccatum, quod accusant, loquendo minuunt. Quia etsi peccasse sermonem Domini prævaricando perhibuit, eandem prævaricationem dispensatione potius, quam voluntate se incurrisse memoravit, dicens: [*Timens populum, & obediens voci eorum.*] Quasi dicat: Peccatum quod fecisse reprehendor, tantò leviori pœna ferri debet, quantò commissum non constat per malitiam, sed per infirmitatem. Studio autem & voluntate peccate magna prævaricatio est: infirmitate verò peccare, tantò tolerabilius est, quantò is, qui peccato subjacet, ejusdem peccati viribus impar est. Et quia eadem cordis sui versutia se prævalere simplicium doctorum humilitati æstimant, quasi jam suam subjunxit, dicens:

Sed nunc porta, queso, peccatum meum, & revertere mecum, ut adorem Dominum.

Corrigibilia equidem peccata portantur, quia postquam à delinquentis voluntate discedunt, purgati satisfactione salubriter possunt. Non autem portantur peccata eorum, in quorum mentibus per impunitudinem inviscerata sunt. Unde & Joannes ait: *Est peccatum ad mortem, ne pro illo oret quis: peccatum quippe ad mortem est, quod ab eo committitur, qui respicere numquam potest.* Quod nimirum peccatum à præpositis non portatur, quia sacerdotum orationibus aut oblationibus non deletur. Saul autem per omnia superbos obstinatosque designans, & tunc mere non cessat, & peccatum suum portari obsecrat; importabile onus congerit, & quasi leve portari petit. Hoc quidem toties in Ecclesia agitur, quoties hi, qui magna scelera libenter committunt, eorum magnitudinem non attendunt. Importabilia congre-

gant, & hæc levia, atque nullius esse ponderis pen-
sant. Peccata sua suis præpositis abscondunt, & ut
vix inveniri possint & argui, quantum possunt, ea-
dem peccata levigant, ne qui eis præsumunt, eorum
granditudinem attendant. Ad peccatum etiam for-
tes sunt, ad flenda peccata debiles: volunt quidem
peccati delectationibus resolvi, sed pœnitentiæ no-
lunt acerbitate purgari. Quid est ergo quod dicit:
[*Porta peccatum meum:*] nisi quia & peccatorum
dulcedinem in seipsis excipiunt, sed onerare præla-
tos onere eorum peccatorum volunt? Quidam
etiam sponte ad confitendum veniunt, sed pro qui-
bus se accusant, non ipsi lugent, sed pœnitere alios
obsecrant, fide sola salvari æstimant, per pœnitentiam
revertere abjecti non curant. Unde & Saül sub-
dit, dicens: [*Et revertere mecum ut adorem Domi-
num.*] Quasi enim recedens est prædicator, cum im-
pudentes abjicit, dicit ergo: [*Revertere mecum ut
adorem Dominum.*] Cum eo tantum à communione
electorum non dividi putat, quod fidem commu-
nem servat: vel certè Dominum adorare est subdi
religioni fidei, & custodiæ bonæ operationis. Quia
verò fictos hypocritas Saül insinuat, sequitur:

*Ait Samuel ad Saul: Non revertar tecum,
quia projecisti sermonem Domini, & proje-
cit te Dominus, ne sis rex.*

Quid est ergo, quod Propheta portare peccatum
pœnitentis regis renuit, nisi quia hunc non verè pœ-
nitentem vidit? Cui ea, quæ prius, abjectionis ver-
ba respondit, quia eum immutandum nomine cog-
novit. Qua nimirum Propheta constantia quidam
nimis clementes hujus temporis sacerdotes arguun-
tur, qui conversatione infirmi sunt, temeritate for-
tes. Se se vix sustinent, & portanda suscipere alio-
rum onera audent: levia sua non ferunt, & impor-
tabilibus se subjiciunt. Ecce fortis Propheta refugit
suscipere onus regalis peccati, ut sacerdos Ecclesiæ
timeat, & peccatorum importabilium pondera subi-
re pertimescat. Plerumque autem sic aliena peccata
suscipiat, ut tamen ea, quæ expianda suscipit, flere
eum, à quo sint commissa, permittat. Unde & Sa-
muël portare peccatum regis minimè promisit, &
tamen eum, quem retulit, abjectum planxit. Nam
de eo post pauca scriptum est. [*Lugebat Samuel Saul,
quoniam Dominum pœnitebat. quod constitisset eum
regem super Israel.*] Non quidem flere studeret. Sed ta-
men quem retulerat flebat, ut Dominum ei propiti-
um faceret. Ad litteram verò dum sententiam Pro-
pheta ingeminat, irrevocabilem divinæ æquitatis
sententiam monstrat, quia sic peccator projicitur,
ut redire ad divinæ misericordiæ manum numquam
permittatur. Potest & aliter intelligi, quod reverti
secum Prophetam, ut adoret Dominum, rogat.
Nam sancti viri, qui Dominum peccando non dese-
runt, ad eum necesse non habent ut pœnitendo re-
vertantur. Reverti enim abeuntis est. Quia nimi-
rum peccatoribus per peccatum à Domino receden-
tibus convenit, iustis permanentibus non convenit.
Quid est ergo, quod reverti cum peccante Saül ju-
stus Samuel petitur, nisi quia electi prædicatores pro
lapsis subditis velut pœnitentes affliguntur, & quasi
recedentes veniunt; dum lapsos subditos paterna af-
flictione comitantur? Cum eis ergo revertuntur, cum
peccata subditorum & ipsi subditi, qui peccaverunt,
& prælati qui steterunt, pariter plangunt. Tale est
igitur, ac si dicat: Jam te paternis viscibus adhe-
rere per increpationem prædicationis mihi agnovi,
quem nec longius peccare reliquisti. Quia ergo, te
objurgante, respici, mecum redire te rogo: quia
propriis viribus ad tantæ pravitatis magnitudinem
delendam nequaquam sufficio. Sed tanti affectus
preces recipiendæ essent, si ex cordis veritate proce-
derent, aptè ergo hypocritæ responsum est: [*Non*

revertar tecum.] Quasi dicat: Pro refacilitate Deo
nescio, quem veritate humilitatis Deo subditum non
attendo, & quæ priora ingeminans, ait: [*Quia pro-
jecisti sermonem Domini, projecit te Dominus, ne sis
rex:*] & quia versuti & abjiciendi, & deferendi sunt,
sequitur:

Et conversus est Samuel, ut abiret.

In qua profectò majorum decessione magis hypo-
critæ amissionem temporalis honoris timent, quam
æternæ hereditatis. Unde & quiescere etiam dereli-
cti non possunt, sed ea quæ agere per se non audent,
impetrare aliis intervenientibus student: bene ergo
subjungitur:

*Ille autem apprehendit summitatem pallij e-
jus, quæ scissa est.*

Quæ sunt vestimenta doctoris, nisi docere sibi ad-
hærentium subditorum qualitates: De quibus pro-
fectò vestibus magno pastori per Prophetam repro-
mittitur: *Vivit Dominus, quia his omnibus velut ve-*
stimento vestiris. Et per Psalmistam canitur: *Dominus*
regnavit, decorem induit, induit Dominus fortitudi-
nem. Induit quippe decorem, qui ad seipsum splen-
didas fidelium mentes, quasi vestimenta conjunxit.
Saul ergo Samuelis pallium apprehendit, cum su-
perbus quisque & abjectus honorem culminis sibi
deferri à summis viris per coherentes sibi dilectos &
familiares querit: & quia pro reprobo perfectorum
auditorum nullus obsecrat, non pallium, sed pallij
summitatem, id est, extremitatem apprehendisse
perhibetur: sed ea extremitas scinditur, quia qui in-
utilia suggerit, reprobatur. Cum enim minor indis-
creta rogans repellitur, velut vestimenti summitas
scindi perhibetur. Velut enim pars pallij summi Pro-
pheta scissa est, quando malè suggerenti Petro res-
pondit, dicens: *Vade retro me Satana, non enim sa-*
pis ea, quæ Dei sunt, sed quæ hominum. Hinc item
præcipit, dicens: *Si manus tua, vel pes tuus scanda-*
lizat te, abscinde eum. & projice abs te: item si ocu-
lus tuus scandalizat te, erue eum, & projice abs te.

Quibus nimirum verbis non solùm summitas pallij,
sed etiam media abscondenda designantur: quia cum
malè suggerunt, perfecti etiam auditores contem-
nendi sunt. Hinc namque est, quod Zebedæi filij si-
mul cum matre unus ad dexteram, alter verò ad si-
nistram Redemptoris sedere petunt: sed quasi bonæ
petitionis ignari, repelluntur. Velut enim partem
chlamydis Dominus scidit, cum ea membra, quæ
movebant scandalum, increpando confutavit. Et
notandum, quia non totum pallium, sed pars pal-
lij scinditur: quia dum bonus mala suggerit, in eo,
quod malè suggerit, repelli debet; & in eo, quod
aliter bonus est, ex dilectione retineri. Per vestimen-
tum etiam rectoris conversatio designatur, Psal-
mista attestante, qui ait: *Sacerdotes tui induantur iusti-*
tiam. Summitas ergo pallij apprehenditur, quando
doctor de magna sanctitate laudatur, cùm illud in
ejus laudem dicitur, quod decorum foris ostendit.
Sed quia iustorum plura sunt bona, quæ latent, pal-
lij tantum summitas apprehendi potest: quia parum
est, quod de electi doctoris justitia cernitur, mul-
tùm verò, quod occultatur. Ipsum verò parum,
quod scitur, cum apprehenditur, scinditur: quia
justi suis laudibus non tenentur. Quia enim eas in
momento contemnant, quasi scissura pallij teneri
nequeunt. Tenetur quidem pars scissa vestimenti,
Propheta non tenetur: quia verum est, quod de justis
laude dicitur, & tamen justis, dum contemnant,
quod audiunt, quasi scissuram in tenentis manibus
relinquunt. Majorum ergo quia quædam sciri pos-
sunt, quasi pars apprehenditur. Cùm verò totum
scitur à parvulis quod agitur, si laudatur nihilomi-
nus abjiciendum est: quia aliquid bonorum operum
per vanitatem tenendum non est. Hinc namque est,
quod dum Joannes adhuc adolescens comprehen-

Es 43. 1
Ps. 92. 6

Mat. 16.
Mat. 18. d

Mat. 20.
6

Ps. 131. 4

Mw. 14. 2

sum jam Dominum sequitur, & per pallium tenetur, & relicto pallio nudus fuisse describitur. Per vestimentum namque adolescens capitur, quando de bonæ conversationis initio collaudatur: sed relicta sindone nudus profugit, qui laudes, quas audit, vilipendit. Nudum namque fugere, est laudabilem vitam habere, sed electæ vitæ laudem despiciere. Quasi enim nudus fugit, qui de ornatu virtutum sibi per vanam gloriam nihil adscribit. Potest etiam idcirco nudus fugisse intelligi, quia qui per partes sindonis captus asseritur, reliquissæ sindonem perhibetur: quia plerumque in electorum conscientia agitur, ut per hoc, quod ex parte laudantur, non pars meritum, sed omne bonæ vitæ meritum perdidisse suspicentur. Samuëli ergo pallium scinditur, quia laudes suas electi doctores vilipendunt. Et quia laudibus non flectuntur, severitatem prioris sententiæ replicat, dicens:

Scindit Dominus regnum Israel de manu tua hodie.

Perfecti etenim viri, quia à rigore justitiæ nulla laude mollescunt: tales ante, quales post laudis suæ testimonium sunt, & quæ priùs dixerant, eadem post repetendo confirmant. Sed querendum est, quid significet hoc, quod dicitur: *Hodie*. Si enim reproborum vita nox est, quid est, quod in die Saül regnum scinditur? sed si nox est vita pastoris reprobi, cum in regnum scinditur, diem facit. Dies quippe non fit, nisi cum nox recedit, dicit ergo: *Hodie*. Quia caligo inobedientis damnari perhibetur, unde & exeunte Juda Dominus dicit: *Nunc clarificatus est filius hominis*: quia noctem vitæ illius vidit discedere, & puram lucem justitiæ in aliis discipulis permanere. Dicitur etiam: *Hodie*. Quia amoto superbo, regi humiliter regnum tradebatur. Unde & subditur:

Et tradidit illud proximo tuo meliori te.

Cum ergo dies dicitur, non abjecti regis lucidum aliquid cernitur, sed substituti gloria prædicatur, qui de regni culmine magnæ virtutis debebat splendore radiare. Et divinæ sententiæ incommutabilitatem asserens subdit, dicens:

Porro triumphator in Israël non parces, & penituntine non flectetur.

Quis enim hujus triumphatoris nomine, nisi conditor humani generis intelligendus est? Nam occultos adversarios quicumque superat, ejus virtute vincit, qui ei gratiam superandæ tentationis impendit. Quid est, quod triumphator non parces dicitur, cum Samuël rogatur: quia cum prædicatores peccantibus subditis irascuntur, cum superbos aut lubricos divinam sententiâ feriunt, non impetu furoris sui, sed divinæ voluntatis judicium exequuntur? Quasi certè dicat: Ego quidem non meam, sed illius sententiam protuli, qui quod decernendo profert, revocari non potest. Non ergo parces, & penituntine non flectitur: sed eis, qui nec à peccatis suis desinere, nec peccatorum possunt, quæ diligunt, pœnitere. Et causam subjiciens, ait:

Neque enim homo est, ut agat penitentiam.

Quasi dicat: Et iterum esse ei est, cui mutabilitas nulla est. Potest etiam triumphatoris nomine substituti regis perfectio designari, qui & multorum triumphorum gloriam habiturus erat, & contra voluntatem conditoris parere alicui non auderet. Unde & in hoc ipso eodem libro, de eo scriptum est: *Et percussit David omnem terram, nec relinquebat viventem virum, & mulierem*. De eo etiam dicitur: *[Neque enim homo est, ut agat penitentiam.]* Quid enim hoc loco homo, nisi carnalibus passionibus subditus designatur? Quasi adhuc superbum mor-

S. Greg. Tom. III.

deat, dicens: Te modò peccatorum pœnitet, cum audaciæ tuæ sententiam percipis: sed ille pœnitentiam non ager, qui ut homo, & inobedientiæ, & tumori non subjacet. Et ille adhuc in ore suo confiteatur, dicens:

Peccavi.

Ipsi autem confessionis qualitatem ostendit, quia subjunxit, dicens:

Sed nunc honora me coram senioribus populi mei, & coram Israël.

Liquet, quam pœnitentiam gerat, qui adhuc honorari desiderat. Nam si sui peccati hunc veraciter pœniteret, inhonorari potius, quam honorari concupivisset. Admirari igitur libet projecti cordis duritiam. Ut vir Dei mandatum conditoris exequens, dicit: *[Projecti te Dominus, ne sis rex.]* Econtrà verò qui abjectionis sententiam suscipit, per appetitum elationis, honores quærit. Quid est ergo, quod dicit: *[Peccavi?]* Confessionem quidem peccati non honor aut gloria, sed utilitas, & contemptus sequi debet. Quid enim prodest confiteri flagitia, si confessionis vocem non sequitur afflictio pœnitentiæ? Tria quippe in unoquoque consideranda sunt veraciter pœnitente, videlicet, conversio mentis, confessio oris, & vindicta peccati. Nam, qui corde non convertitur, quid prodest ei, si peccata confiteatur? Peccatum, quod diligitur, confitendo minimè deletur. Nonnulli quidem sunt, qui peccata confitendo

aperiunt, sed non convertendo, nequaquam detestantur. Hi profectò confitendo nihil agunt, quia quod loquendo ejiciunt, amando introducunt. Unde & salubriter confiteri volentibus Scriptura in-

nuat, dicens: *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem*. Quid est corde credere ad justitiam, nisi voluntatem dirigere ad fidem, per dilectionem operantem? Cum ergo quis cordis intentionem ad justitiam per amorem dirigit, per initium bonæ voluntatis, fructum habet bonæ conversionis. Hic certè jam ad salutem confitetur: quia plus loquendo de vulnere ejicit, quam conversione compungit. Tertia ergo species, idest vindicta, quasi medicina necessaria est; ut apostema reatus, quod conversione compungitur, confitendo purgetur, afflictionisque medicinâ sanetur. Ergo qui corde ad justitiam non credit, confessionem ad salutem nequaquam facit; quia velut malæ arboris folia ostendit, cujus altas radices figit in corde. Signum ergo veræ confessionis non est in oris confessione, sed in afflictione pœnitentiæ. Tunc namque bene conversum peccatorem cernimus, cum digna afflictionis austeritate delere nititur, quod loquendo confitetur. Unde Joannes Baptista malè conversos Judæos ad se confluentes increpans, ait: *Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere à ventura ira? Facite ergo dignos fructus pœnitentiæ*. In fructu ergo, non in foliis aut ramis pœnitentiæ cognoscenda est. Quasi arbor quippe bona voluntas est. Confessionis ergo verba quid sunt aliud, nisi folia? Non ergo nobis folia propter seipsa, sed propter fructum expetenda sunt: quia idcirco omnis confessio peccatorum recipitur, ut fructus pœnitentiæ subsequatur. Unde & Dominus arborem foliis decoram, fructu sterilem maledixit: quia confessionis ornatum non recipit sine fructu afflictionis. Saül ergo confitetur, & honorari vult, non affligi & humiliari: quid designat, nisi eos, qui confessionem sterilem habent, & fructum non habent: qui decorem confessionis verbis humilibus præferunt, sed verborum vitorem, non humilitate pœnitentiæ, sequuntur? Sed quid antiquos attendimus, cum nunc tantam lapsorum regum multitudinem videamus? Catervatim namque nunc in flagitia corruunt, non solum subjecti debiles, sed etiam prælati

Y ij

& sacerdotes negligentes. Lubrica peccando agunt, qui ordine ministerij sacramentis caelestibus deputati sunt. Sed plerique illorum dum quodammodo ad cor redeunt, se errasse confitentur. Qui tamen sic volunt contra se peccata proferre, ut velint adhuc de officio sacri ordinis honorari: turpes in secreto se proferunt, sed foris praeter ordinis celsitudinem videri humiles erubescunt. Quid ergo isti nisi abjectos se vident, & tamen velle honorari audent? Saepe autem non à seipsis veniunt, sed inviti capiuntur; abjectionis suae mandata percipiunt, & tamen rogant, ut honorentur. Volunt quippe immunda agere, sed audent sacris altaribus inhaerere. Ecce quot Saüles attendimus, quot reges lapsos à sancta Ecclesia culmine contemplamus. Quorum profecto singulis dicendum est: [*quia projecisti sermonem Domini, projecit te Dominus ne sis rex*: ut ministerium caeleste non agant, quos terrena flagitia inquinare non cessant. Sed hoc profecto dicere possumus, lubricis tamen ministris suadere non possumus. Nam Saül & abjectum se audivit & regnavit: quia immundi sacerdotes se sacerdotali culmine dejectos per luxuriae inquinamenta cognoscunt: & tamen contra Dei voluntatem sacra mysteria tractare non desinunt. Sed rex contra Domini voluntatem regnans, non est rex, sed tyrannus fuit: quia sacerdos indignus, qui merito suae iniquitatis abicitur, cum ministrare praesumit, ad tantae gloriae culmen damnandus ascendit. Unde & tyrannos terere volens caeli ille magnus Senator: *Qui manducat panem, inquit, & bibit sanguinem Domini indigne, iudicium sibi manducat, & bibit*. Plerumque autem instanti confessione agitur, ut confitentibus de cordis etiam conversione credatur. Aliquando reproborum falsam humilitatem electi praedicatores accipiunt, ut exemplo eorum alij ad salutem perducantur. Duo quippe in hypocritis agnoscunt, unum intus, alterum foris. Intus quidem purum malum, foris bonum simulatum. Utrumque detestantur, sed saepe pretextum boni in eis simulant; ut qui bonum foris cernunt, malum interius nesciunt, boni quod aspiciunt, exempla sequantur. Bene ergo subjunctum est:

Reversus ergo Samuel secutus est Saül, & adoravit Saül Dominum.

Per malum quippe, quod interius latebat, audire meruit: [*Projecit te Dominus, ne sis rex.*] Sed ut pretextu boni ad eisdem boni veritatem alios traheret, Samuel Saül sequi voluit, & eum adorare Dominum vidit. Quandoque etiam mala regum, & terrae magnorum toleranda sunt, ne exasperati ad pejora dilabantur. Deos quippe gentium filij Israël saepe coluerunt. Unde & de conversis à Samuele superius dictum est: *Abstulerunt filij Israel de medio sui Baalim & Astaroth*. Et fortasse si abjectus rex secum ad adorandum Dominum revertentem Prophetam non cerneret, daemonum simulacra adoraret. Et projicit ergo eum, & cum eo revertitur: quia in potentibus hujus saeculi sic est damnanda iniquitas, ut bonum, quod habent, exasperati non perdant. Saepe enim mali sunt in occulto: & bonum, quod cernitur, alij devotius imitantur. Mala certe potentum saeculi, magna eis mala sunt: sed bona, quae proferunt ad exemplum fidelium magis, quam bona aliorum profunt. Bene ergo Samuel cum abjecto rege revertitur: quia electi praedicatores, saeculi potentes & pro iniquitate percutiunt, & pro exemplo bona agere quaedam sinunt. Unde & sequitur:

Dixitque Samuel: Adducite Agag regem Amalech. Et oblatum est ei Agag pinguis tremens.

Reges Dominum adorant, quando superbi &

A contemptores se ad Domini mandata facienda humiliant. Adorant lubrici, quando Deo subjiciuntur per obedientiam castitatis. Aliquando autem adorare se simulant: quia nonnulli pretextum humilitatis aut castitatis habent; sed dum habere in veritate bonum creduntur, alij per bonum, quod credunt, mali operis usum perdunt. Agag ergo regem Samueli tradunt: quia sensualitatis suae vigorem confitendo proferunt. Quando enim confitentur peccata luxuriae, quae per vigorem carnis commiserunt, quid aliud, quam Amalech regem interficiendum Prophetis offerunt? Sed quid est, quod pinguis Agag dicitur, sed sensualitatis vigor in aliis pinguis, in aliis macer est? Quid est ergo, quod pinguis offertur, nisi quia à subditis regis reprobi ducebatur? Nam saepe negligentes sunt subditi: sed dum electi pastoris sui exempla conspiciunt, inter mala, quae faciunt, ingenscunt. Per fragilitatem carnis ad immunditias cadunt; sed percussis exemplis majorum omnino gaudere inter immunditiae oblectamenta non possunt. In quibus ergo pinguis est Agag, nisi in illis de quibus dicitur: *Latan-^{Prov. 1.} tur, cum malefecerim, & exultant in rebus pessimis?* Subjecti namque lascivi doctoris tanto audacius peccant, quanto majorum suorum nulla coram posita habent exempla, quae videant. Sed valde demerentiis se praecipitant, cum in pastoribus suis bonum, quod sequantur, non vident: & cuius exemplo pereant, malum vident. In his quippe Agag pinguecit: quia gaudent, securè & liberè vigor carnis in luxuriae voluptate distenditur, qui usu illecebrae, nulla re obviante, fraudatur. Pinguis ergo interficiendus offertur, quando illi convertuntur, qui in voluptate luxuriae valde latati sunt: quasi enim traditur rex, quando is, qui menti imperabat, carnalis sensus, Christi sacerdotibus per confessionem revelatur. Nutrire etiam ignem pinguedo solet. Bene ergo Amalechitae regi adseribitur: quia dum mentem fornicationis spiritus obtinet, quò dulcius ac saepius illic per turpes cogitationes pascitur, ad agendum ignem concupiscentiae uberiora sibi fomenta tribuuntur. Tremens verò dicitur, quia carnalis sensus, quando spiritalibus viris per confessionem traditur, infirmatur. Signum ergo dat tremens, quia membrorum robur non habet. Dum ergo infirmari vigor sensualitatis incipit, quid aliud, quam rex Amalechitarum tremat? Vel tremere dicitur, quia rigorem poenitentiae plerique, dum converti incipiunt, expavescent. Et quia carnales quique relinquere oblectamenta carnis solita sine dolore non possunt, sequitur:

Dixitque: Siccine separat amara mors?

Hoc quippe dicere carnali sensui, est mentem pro amissione voluptatis solite tristitia conversione pulsare. Quia enim magna amaritudinis tela nuper conversi patiuntur, quasi rex, cui servierant, de morte queritur: quia in eis carnalitas sine magna tribulatione minimè necatur. Interrogare ergo de separatione mortis, carnali sensui est, tristitem adhuc conversi mentem de praeterite delectationis amissione pulsare. Sed & modus separationis exquiritur, cum dicit: [*Siccine?*] Quasi enim visis austeritatibus, quibus subdenda est, dicat menti sensualitatis sua: Leta pro tam tristibus spernis? Hanc certe vocem Samuel audit: quia tentatum cor subditi, quibusdam indicis electus praedicator agnoscit. Sed quid prodest agnoscere, si contra id, quod intus in corde subditi infremat, aliquid ipse non dicit? Sequitur ergo:

Et ait Samuel: Sicut fecit mulieres absque liberis gladius tuus, sic absque liberis erit inter mulieres mater tua.

Quae est mater carnalis sensus, nisi originalis culpa? Quia enim ante peccatum primi hominis nulla

1. Cor. 11
f

1. Reg. 7.
a

membris libido inerat, rex Amalechita non erat. Erat quippe sensus carnis, sed turpis ac libidinosus non erat, sed statim ut ad culpam cecidit, pruritus membrorum sensit: quia obedientem motum carnis habere non potuit, quando ipse Deo inobediens fuit. Culpa ergo originalis mater contumeliosi sensus carnis recte intelligitur, quia ex illa nascendo prodit, qui esse ab illa cepit. Unde & Apostolus quasi severissimi tyranni legem carnalis sensus exhorrens, non solum ipsum regem, sed matrem ostendit, dicens: *Itaque jam non ego operor illud, sed quod inhabitat in me peccatum.* Peccatum namque, quod se non operari perhibuit, motum carnis intellexit: peccatum autem in se inhabitans, originale culpam. Quia ergo ex originali culpa fit peccatum motionis carnis, dum regem carnalem sensum attendimus, matrem ejus esse primam culpam recte nominamus. Liberi autem hujus matris sunt omnes concupiscentia, peccata, & vitia. Absque liberis utique fit mater, quando omnis à carne, omnis à mente jam culpa remanere videtur: sine liberis namque tunc est, quia ceteri à carne nulla jam turpitudine est, si nulla jam regnat concupiscentia in mente, manens tamen in nos illa culpa, nunc doctoris virtute perdit non potest. Quid est enim, quod ait Apostolus: *Jam non ego operor illud, sed quod inhabitat in me peccatum?* Ex illa quidem culpa, quam ex vitiosa naturae nostrae radice contrahimus, habemus ut corrumpi vitiorum passionibus valeamus. Lex ergo inordinata membrorum quando praeter voluntatem nostram membra movet, nos non hoc operamur, sed quod inhabitat in nos peccatum. Velle quidem nobis tunc adjacet, sed adhuc posse non invenimus; siquidem vellemus, ut nobis invitis, aliquid in nobis moveri non posset. Et hi fortasse pessimae matris conceptus, quibus culpa illa imprægnatur, si in turpes actus & obscenos sinuntur effundi, quasi nasci perhibentur. Filij ergo sunt motus, qui non solum naturaliter intus sunt, sed qui in turpibus & obscenis operibus manifestantur. Mater ergo Agag sine liberis fit, quando originalis culpa sic restringitur, ut nullos actus aut motus edere permittatur. Vel fortasse sine liberis fit, quia liberos habuit. Quando ergo peccatores conversi, esse turpes tam actu, quam gestibus luxuriae desinunt, quasi mater habitans in eis culpa filiis orbat. Et notandum, quia sine filiis fieri dicitur mater per comparisonem. *[Sicut, inquit, sine liberis fecit mulieres gladius tuus, sic erit sine liberis mater tua.]* Virtutes mentis, ex quibus bona opera procedunt, matres sunt, gladius verò Agag luxuriae telum dicitur: qui nimirum mulieres absque liberis facit, quia cuncta bona opera libido interficit. Vel certè mulieres fidelium mentes intelliguntur, filij verò sanctarum mentium bonae cogitationes, virtutes & bona opera sunt. Agag verò gladius matres absque liberis facit: quia delectatio luxuriae, si evaginari quasi gladius finitur, ab eis nimirum omnes bonae cogitationes, omnes virtutes, & bona opera necantur. Acuta quippe pestis hujus delectationis, si à mente recipitur, dum libet attentius immundum cernerè mundum, & sanctum cogitare nihil potest: & dum ardentè ad nefarij operis expletionem pertrahit, virtutis aliquid agere nihil permittit. Et quia per ejus combustionem omnia pereunt, non solum Agag filij, sed omnes mulierum filij trucidantur. Absque liberis ergo matres facit: quia delectatio luxuriae ad instar gladij dum fructus mentium percudit, virtutis cogitationes aut operis bonum vivere nequaquam finit. Sicut ergo absque liberis fecit matres, ita & mater ejus fit absque liberis, cum sic peccator convertitur, ut praeter culpam nobis insitam naturalem, nil conversis de obscenis operibus, aut motibus remanere videatur. Unde & aptè subjungitur:

A *Et in frustra concidit Agag Samuel coram Domino in Galgalis.*

Quod in frustra conciditur, per parvas particulas mortuus secatur. Agag quippe interficitur, quando carnis vigor abstinentis, vigiliis, ac spiritualibus meditationibus siceliditur, ut nihil lascivum, nihil libidinosum movere sentiat. Interfici quippe ejus est, carnem turpiter movere non posse. Sed interfecti cadaver integrum est, quando ejus motus remanet, libido non remanet, quando solo pondere mentem gravat: cum videlicet membrum simplex, ac naturalis infidet motus carnis, sed libidinosi nil habet ardoris. Hoc ipsum autem, quia electorum mentes graviter tolerant, quasi regis mortui integrum cadaver portant. Quid verò est, quod in frustra conciditur, nisi quia nec ipsi naturali motui relinquare vigorem volunt? In frustra ergo conciditur, quia quoties pulsatur, necatur. Dum ergo vices motuum convenire non sinuntur, quasi cadaver Agag in frustra conciditur. Vel fortasse talis est Agag iste, ut nisi concisus in frustra mori non possit. Ut enim superius dixi, more ignis libido succenditur; & si negligenter extinguitur, adjacens stipula velociter inflammatur. Magnus quoque ignis dispersus saepe extingui melius potest. Nam cum in unum multi carbones conveniunt, ingentem massam prunarum faciunt. Ne ergo extinguentis comburatur, prunarum massa ante sapienter dispergitur, ut per singulorum carbonum frustra velociter extingatur. Quid enim cogitationes luxuriae, quid sunt libidinosi corporis motus, nisi carbones ignis? Qui nimirum si in corde aut in carne conveniunt, comburere citò possunt, extingui facile numquam possunt. Dispergatur ergo ignis in frustra, concidatur Agag, & custodiatur mens, ut immundas cogitationes dispergat, ne unam alteri adhaerere permittat. Quia enim agere non potest, ut innoxia numquam cogitet, agat quod potest, ut statim cogitationem ejiciat, quae negligenter ad mentem intrat. Sic nimirum quasi ignem maximum in carbones singulos & velociter dividit, & celeriter extinguit, si omnes flammis cogitationum sic separat, ut conjungi in mente neque per negligentiam, neque per desiderium sinat. Sic nimirum & motus corporis vigorem mentis reprimat, cum ad invicem convenire minime permittit. Motus quippe illecebrofus carnis si per cogitationem minime pascitur, convenire cum altero non videtur. Glutinum quippe illecebroforum motuum immunda cogitatio est; quia qui libenter immunda videt, statim, carnem ad amata concupiscendo violenter movet, quò libentius ac morosius cogitat, quasi carbones carbonibus, turpes turpioribus motus ligat. Teneat ergo fortem custodiam animi, qui potenter vult dispergere motus carnis. Intus quippe ante Agag dividitur, ut foris pariter in frustra dividatur: quia qui cogitationes malas convenire non patitur, ei nimirum turpes motus carnis, quasi in frustra dividuntur. Sic nimirum Agag pinguis cum immundis motibus, cum in corpore, tum in anima tunc potenter extinguitur, si ad ejus singulas insidias singulari intentione vigilemus. Unde & sapiens ille diligenter admonet, dicens: *Omni custodia serva cor tuum: quia ex ipso vita procedit, & de c neglecto mors exit.* vita namque procedit, cum conservatur; quia dum immunditia omnis repellitur, ad virtutes conversorum spiritus animatur. In frustra ergo Agag à Propheta conciditur, quando per doctorum consilium singula immunditiarum particula, & in corpore auditorum, & in mente perimuntur. Bene autem & coram Domino & in Galgalis concidi perhibetur: quia illi minutias illecebroforum cogitationum, & turpium motuum dividere potenter possunt, qui & de omnipotente Deo, & de

sanctis Scripturis cogitare sapienter sciunt. Sed, ut A dixi, simulata bona malorum, sæpe doctores non pro ipsis, sed pro aliis sustinent: quia quod simulatè agunt non simulatoribus, sed videntibus prodest. Sæpe quidem electi simulata bona malorum vident; sed quia qui corda nesciunt, bonum, quod fulgere videtur exteriùs, imitantur. Saül Samuelem ut secum ad adorandum Dominum reverteretur, rogavit: sed ille reverfus Agag in frustra concidit: quia electi doctores per opera, quæ reprobi faciunt, electos ad bene vivendi studia convertunt. Sed quia idipsum dispensativè, id est, propter aliud faciunt, cum dispensationis necessitas transit, ipsos reprobos, quos quasi ad bona opera sequuntur, ad reprobi cordis impænititudinem lapsos deferunt. Bene itaque subditur:

Abiit autem Samuel in Ramatha, Saül verò ascendit in domum suam in Gabaa, & non vidit Samuel ultra usque ad diem mortis sue.

Quæ est domus transgressoris, nisi consuetudo pravi operis. Quisquis enim in perversa consuetudine clauditur, quasi in domo conversatur. In domum ergo suam Saül ascendit, quando reprobis quisque post increpationem doctorum ad mali operis usum redit. Quasi enim ad plana descendit, quando humilitatem simulat, ut præfulum mandata cognoscat. Quid est verò, quod priùs Samuel abire, quàm Saül in domum suam ascendere dicitur? Sed, ut dixi, cum necessitas aliorum non est, manere cum versuto electus prædicator non potest: & quia in absentia doctoris simulator proficit, Saül in domum non abiit, sed ascendit. Ascendere quippe reprobis est, de malo ad pejus proficere. Cum item descendere superbus dicitur, ascendere perhibetur. Ascendere quippe in domum suam superbo, est superbiendo usque ad mensuram, qua damnandus est, se extollere. Domus namque superbi est nequitia suæ mensura. Dum enim per prospera sæculi agere tyrannidem, turbare terram, premere bonos, innocentes affligere permittuntur, quid aliud, quàm ascendere superbi videntur? Sed quia præfinitum est à Deo quantum nocent, quantum sæviant, quantum per tyrannidem se extollant, usque ad domum suam ascendere permittuntur. Domus namque eorum mensura nequitia est, in qua semper erunt: quia ubi ad plena flagitia venerint, rapiuntur per mortem & per æterna tormenta puniuntur. Quasi enim in domo manet, qui à conversationis suæ pœnis egredi numquam potest. Quod non solum de superbis, sed & de luxuriosis, & omnibus reprobis convenienter intelligi potest. In ascensu quippe, & non in domo adhuc erant, de quibus dicitur: *Non dum impleta sunt peccata Amorrhæorum.* Hinc item beatus Paulus Apostolus, dicit: *Vt impleat peccata sua.* Ergo ad domum ascendunt, quando profectu mali ad opera nequiora proficiunt, pro quibus æterna tormenta sustinebunt, Samuel autem in Ramatha abire dicitur. A reprobis quippe divisi doctores non eunt, sed abeunt. Vadunt quippe, quando corrigendos deserunt: quia quos velut irati dimittunt, ab eis postmodum bona emendatione invitati redeunt. Abire ergo doctoris est impænitentes impios perpetua animadversione deserere. Sic enim peccata ad mortem per impænititudinem operantes deserunt, ut ad eos redire ulterius non cogantur. Bene ergo dixit: *[Non vidit Saül Samuelem ultra usque ad diem mortis sue.]* Et quia hoc esse agendum in summæ veritatis contemplatione percipiunt, in Ramatha abire memoratur. Consummata namque visio, est intimæ veritatis ratio perfecta. Ne ergo prædicatorum districtio nimia esse carnalibus iudicetur, cum ab Ecclesiæ communione reprobos in perpetuum separant, au-

Gen. 15. c.
1. Theff.
2. c.

diant: quia postquam Samuel in Ramatha venit, Saül ultra non vidit: quia illum doctor æternaliter dividit, quem pertinere ad electorum numerum non cognoscit. Sed hoc fiducialiter creditur, si in forma Samuelis prædicatorum sanctæ Ecclesiæ charitatis affectus districtiùs videatur. Districtiois quippe zelus ostenditur, quia non vidisse Saül usque ad diem mortis sue memoratur. De affectu verò charitatis subjunctum est:

Verumtamen lugebat Samuel Saül, quoniam Dominum pœnitēbat, quod constituisset regem Saül super Israel.

Quid enim est, quod lugeat, quem cernere dedignatur: nisi quia & cum zelo rectitudinis sancti doctores habent affectum magnæ charitatis, ipsa autem charitatis magnitudo ostenditur, quia projectum regem plangere perhibetur? Quo ergo affectu electorum subditorum peccata plangunt: qui pro projectis reprobis plangere tam affectuosè didicerunt? Instantia namque luctus ostenditur, quia subjunctum est:

CAPUT III.

Dixit Dominus ad Samuelem: Usquequo tu luges Saül, cum ego projecerim eum, ne regnet super Israel? *Cap. xvi*
1. Regum

Cui enim dicitur: *[Usquequo tu luges?]* instanter lugere declaratur. Magnus ergo est affectus sanctorum, etiam cum austeritatem vindictæ exteriùs proferunt. Nam foris sæviunt, sed intus per amorem liquefunt. More matrum parvulos verberant, sed affectum gemunt cum parvulis, quos castigant. Sed quid est, quod Dominus ait: *[Usquequo tu luges Saül?]* An potest mater filium morientem cernere, & per scissionem viscera nequaquam flere? Mortuum sine luctu tolerat, quæ moritur, sed infirmatur. Quid est, quod dicit: *[Usquequo tu luges Saül?]* Nisi quia perditio nimis lugendi non sunt: Nam sæpe doctor de perditione subditi vehementer affligitur, sed respectu summæ justitiæ consolatur. Hoc ergo dicere Dei ad Prophetam quid est, nisi prædicatoris mentem per intentum solatium ab afflictione relevare? Et quia lapsis prælati electi per divinam misericordiam subrogantur, subjungens Dominus, ait:

Imple cornu tuum oleo, & veni mittam te ad Isai Bethlehemitem. Providi enim in filiis ejus mihi regem.

Quasi enim lugentem consolans, ait: Cur projecti persona plangitur, cum melior subrogatur? Unde & Saül non provisus, David autem provisus ostenditur. Quantus ergo, & qualis fuerit, citata consideratione pensetur, qui iudicio & electione Dei omnipotentis decernitur. Quid est autem, quod Deus providet, & Propheta ad ungendum mittitur, nisi quia sanctæ Ecclesiæ spirituales mores describuntur, quæ constituere nulla cernitur, nisi quæ præeligere & præordinare Deum contemplatur? *[Venit, inquit, mittam te ad Isai Bethlehemitem. Providi enim in filiis ejus regem.]* Quasi dicat: A te nihil præsumas, sed illum, quem prævidi, ordinando subsequeris. Unde & paulò post subdit, dicens: *[Et unges quem monstravero tibi.]* Quid est hoc, nisi quia Prophetæ esse debent, qui in culmine Ecclesiæ alios volunt ordinare? Prævisum namque à Deo cognoscere possunt, si ad inveniendum personam eligendi pontificis sacras consulunt Scripturas. Quasi enim loquente Deo ostenditur, cum talis pastor eligitur, qualis per sacrum eloquium com-

mandatur. Ad litteram verò Samuëli venire à Domino dicitur, ut à reprobi & abjecti regis compassionem revocetur. Si verò luctu assiduo lapsi restitutionem poscebant, ei venire fuit, à tali intentione quiescere. Et cornu suum oleo implevit, quia pastorem sublimitatem in unguendo rege laudis nitore temperavit. Cornu quippe aspero Saül impetiit, quia peccantem velut magno impetu prostravit, dicens:

Supra 15
d Quia projecisti sermonem Domini, projecit te Dominus, ne sis rex. Quid est ergo, quòd cornu impleri oleo præcipitur, nisi quia unguendi regis iustitia commendatur? Quasi dicat: Rex, qui modò ungitur, non erit increpatione feriendus, sed miræ laudis favore prædicandus: non eget impeti, sed favori. Ad Isai Bethlehemitem mittitur, ut rex, qui eligitur, permanens esse doceretur. Per Patriarcham quippe Jacob longè ante regni mansuri status ostensus est, quia dixit: *Non deficiet sceptrum de Juda, & dux de femoribus ejus, donec veniat, qui mittendus est.* In filiis ergo Isai rex prævisus asseritur, ut rex, qui ungi præcipitur, non ut Saül recessurus, sed durabilis doceatur: quasi Prophetam in abjecti angustia tabescentem exciter, dicens: Cur abjectus pro culpa plangitur, cum laudandus subrogetur? Hæc autem ad litteram terigimus: nunc sub literæ narratione prælatorum nostrorum electionem videamus. Quid est, quòd cornu oleo implere præcipitur, nisi quia talis in sanctæ Ecclesiæ pastor eligendus est, qui non argui velut transgressor debeat, sed ad exemplum aliorum miris laudibus commendari? Cornu namque telum animalium est. Auctoritas autem & increpatione summi antistitis quid sunt aliud, nisi tela? Cornu quippe feriunt, quando peccatoribus per increpationem acumina conjunguntur. Ferire etenim cornu est peccatores acutè redarguere. Cornu ergo oleo impletur, quando prædicatoris sublimitas non habet asperitatem minarum, sed blandimenta favorum. Vel cornu oleo impletur, quando electo pastori simul datur & sublimatus culminis, & virtus unctionis: quando & sublimis gradus ascenditur, sed qui ad alta sustollitur, meritorum ubertate repletur. Cornu ergo pleno sacerdotem unguuntur, qui ad summum gradum perveniunt cum plenitudine gratiarum. Quia verò oleo ignis accenditur, oleum doctoris amor est cordis. In quo ignis accenditur: quia in pinguedine oris virtus & gratia ardet Spiritus sancti. Quia ergo pinguedinem magnæ charitatis habere doctor debet, rex, qui ungi præcipitur, pleno cornu ungi perhibetur. Dicitur etiam plenitudo cornu pro perseverantia gratiarum: nam qui ante finem deficiunt, ungi cornu plenitudine non merentur. Adhuc quoque dicendum de cornu hujus plenitudine est: quia idcirco præcipitur, quia magna unctione indiget, qui de sua plenitudine replere alios debet. Unde & Moyses tam plenus extitisse dicitur, ut de spiritu ejus Dominus tulisset & aliis dedisset doceatur. Vel cornu Prophetæ impletur, cum pontificalis sublimitas ad perfectiora docenda præparatur. Quando enim Ecclesiæ principes ordinantur, eis, quæ agere debeant, semiplena prædicanda non sunt. Cornu ergo pontifices implent, quando plenas atque perfectas virtutes proferunt, quas electi Ecclesiæ principes imitentur. Quia verò ipsi, qui unguunt, esse spirituales debent, cornu jubentur implere. Cornu quidem de carne est, sed clausum in carne non est. Cornu ergo spiritualis conversatio doctoris est. Cornu verò oleum effundit, cum ille alta prædicat, qui hæc alta conversatione demonstrat. Cornu ergo oleo implere, est prædicationem magnarum virtutum in alta conversatione suscipere. Et in capite effundit, quando in mente illius imprimat, qui ad summum ordinem novus venit. Quando ergo electi promoventur, pleno cornu unguuntur, quia ad altitudinem ordinis proficiunt virtute perfectionis. Sed Prophetæ ad

A Isai Bethlehemitem mittitur, rex in ejus filiis providetur: quia ille pastor eligitur, qui ecclesiastica religione eruditus est. Bethlehem igitur, quæ domus panis dicitur, quid aliud, quàm unamquamque designat domum religionis? Panis namque nomine doctrina perfectionis ostenditur, Paulo attestante, qui ad conversionem debiles excitans, ait: *Lac vobis potum dedi, non escam. Nondum enim poteratis, sed necdum potestis.* Si enim lac parvulorum est, panis non est nisi perfectorum. Unde & de perfecti viri robore dictum est: *In excelsis habitabit, munimenta saxorum sublimitas ejus, panis ei datus est.* In domo ergo panis rex ad unguendum quæritur, quia utiliter promoventur, qui in perfectæ conversationis ordine nutriuntur. Ille etenim facere fortes alios potest, qui remissa & negligenti conversatione nutritus non est. In domo igitur quæritur panis: quia in promovendo antistite, quærendum est robur conversationis. De congregatione quidem debili fere numquam accipitur persona virtutis. Unde bene in Isai filiis quæritur, qui salus Domini, aut certè salus absolute nominatur. Salus quidem rectè prælati dicitur. Quid enim sunt peccata & vitia, nisi languores animarum? Electus autem prædicator per integritatem sanæ doctrinæ, per soliditatem innocentiam, per splendorem electæ vite salus Domini rectè nominatur. Alij quidem sunt doctores, quorum sermo serpit, sicut cancer. De horum quippe familia rex non assumitur, quia ægras mentes ad salutem non ducit, sed interficit. Et notandum, quia Isai alto nomine Jesse dicitur. Duplex quidem nomen habet, quia bonus doctor non semper in pace est. In pacis quidem tempore salus Domini dicitur, ut bellorum munera, quasi intra domus secreta vestibula sanare doceatur. In bello autem Jesse nomen habet: quia & seipsum foriter munit, & alios valenter protegit. Jesse quippe insulæ levamen dicitur. Quid autem insulæ nomine, nisi mentes tentationum fluctibus valatæ intelliguntur? Insulæ quidem sunt: quia etsi magnos conflictus sustinent, non moventur. Unde & electorum victoriam Palmista prædicans, ait:

Dominus regnavit, exultet terra, latentur insulæ multe. Dominus quidem regnat, quando ejus sedem, electas videlicet mentes turbo hostium nullus inquietat: sed læratur terra, quia solida corda doctorum gratulantur. Lætantur insulæ, quia cum ejus gratiam tentamenta superant, majorum auditores hilarescunt. Terra quidem est mens fortis, & firma lingua doctoris. Insulæ verò dicitur, cor forte subiecti, quod adhuc tentamenti impetit, nec tamen movetur. Quid est ergo, quòd Jesse levamen insulæ dicitur, nisi quia per robur doctorum minorum corda sublevantur? Nam inter tot fluctus tentamentorum corrueant, si non majorum robore ad altæ vitæ desiderium eorum corda levantur. In Isai ergo, & Jesse filius rex latere describitur: quia illi utiliter ad Ecclesiæ culmen veniunt, qui electorum magisterio & pacem custodire & disponere, sive conficere spiritualia bella didicere. Bene ergo dicitur: *[Providi enim in filiis ejus mihi regem.]* In his quippe, non in aliis rex providetur: quia ad culmen Ecclesiæ per divinam gratiam nulli perveniunt, qui electorum magisterium per omnes temporum ordines non sequuntur. Sequitur:

Et ait Samuel: Quo modo vadam? Audiet enim Saül, & interficiet me. Et ait Dominus: Virulum de armento tolles in manu tua, & dices: Ad immolandum Domino veni. Et vocabis Isai ad victimam, & ego ostendam tibi quid facias.

Quid his verbis ostenditur, nisi quia tyrannorum virtutia atque levitia quandoque est pia fraude deludenda? Præcepto namque Domini de armento

Gen. 49
b
B. Aug.
contra
Fausst.
lib. 22. c.
85.

Nam. 11
c

Vide B.
August.
in expos.
psalmi.

S.
REGO
IM
Em. 3

vitulus tollitur, immolatio simulatur, & ad regiam unctiōnem pervenitur: quia dum nocere tyranni cupiunt, objicienda sunt eis quædam, quæ credant, ut nocendi aditum non inveniant. Sic tyranni deludendi sunt, ut caveatur culpa mendacij. Quod tunc bene perficitur, cum illud fit, quod asseritur, sed quod fit sic dicitur, ut celetur: quia ex parte dicitur, & ex parte reticetur. Prophetæ namque Samueli præcipitur, ut ad unguendum regem vadat, & se immolaturum Domino, non regem uncturum asserat: ut immolans verum dicat, & unctiōnem celans, tyranni sævitiam, vera dicens, deludat. Quia enim immolaturus abiit, paulò post manifestè exponit, ubi dicit:

Sanctificavit ergo Isai, & filios ejus, & vocavit eos ad victimam.

Sed jam melius agitur, si quid spiritualiter designent ista, videamus. Quid est ergo, quod vitulum in manu Prophetæ tollit, & sic ad unguendum regem pervenit? Sed vitulus quid est, nisi splendor imaginis Redemptoris? Quia enim eum, quem eligit, conformem facere Redemptori studet, quando formam ipsam Redemptoris prædicat, quasi vitulum in manu portat. Et quia splendorem Dominicæ conversationis, quem prædicat, in virtute operis monstrat, vitulum, quem de armento suscipit, per manum ducit. Vitulum namque in manu tollere, est prædicationem Dominicæ conversationis servare in virtute operis. Sic nimirum vadens non occiditur, aliter occideretur: quia qui dicit, & non facit, oris proprii gladio condemnatur. Quid est, quod dicere jubetur: [*Ad immolandum Domino veni?*] Quid est item, quia facit, quod dicit, dum venit & immolat: nisi quia tantæ debet esse efficaciam qui alios promovet, ut bona non solum dicat, sed persuadeat? Immolationis quidem victima, quæ in Prophetæ manu videtur, in altari cognoscitur. Quid est enim cor electi auditoris, nisi altare Dei? Quando enim bona doctor loquitur ore, & ostendit opere, vitulus in manu est. Quando autem & quod dicit, & agit, auditoribus persuadeat, victima in altari est. Tunc ergo immolat, quando electa corda per amorem suscipiunt, hoc quod in verbo & exemplo doctoris radiat, de imitatione Redemptoris. Sequitur: [*Et vocabis Isai ad victimam:*] Fortasse hoc, locus iste insinuat, quod præter prælatorum conscientiam subditi promovendi non sunt. Isai prius ad victimam vocatur, ut bonum, quod subire subjectus cernitur, in magistri sui mente fundetur. Bene subjungitur: [*Et ostendam tibi quid facias.*] Id ipsum quoque exprimens: ait:

Et unges, quem monstravero tibi.

Nisi enim Isai prius vocetur, ei, quæ facienda sunt, non pandentur: quia sine magistri voluntate aliquid de subjecti persona faciendum non est. Illo ergo vocato, quod est faciendum, ostenditur, quia cum voluntate religiosi doctoris, subjecti humilitas ad arcem sustollitur prælationis. Quid est autem, quod dicitur: [*Unges quem monstravero tibi,*] nisi quia electi pastores æquales discipuli omnes non sunt? Sunt namque ex illis, alij utiles ad obediendum: alij & humiliter obediunt, & jubere discretè didicerunt, dicit ergo: [*Unges quem monstravero tibi.*] Ut, cum ad culmen sacerdotij persona queritur, cum magna subtilitate requiratur. Quibus nimirum verbis ordinatoribus ecclesiarum in electione aliorum nihil suum relinquatur. [*Quem, ait, monstravero tibi, illum unges.*] Qui sunt qui unguunt, quos non monstrat Deus, nisi qui carnali affectu ad ecclesiarum culmen ordinandos ducunt, qui non merita discernunt, sed personas accipiunt? Isti quidem reges unguunt, sed non qui à Deo mon-

strantur. Quod saum est, faciunt: quod Dei est, tollunt. Dei quidem personam monstrare, est ordinatoris præbere unctiōnem. Dum ergo ipsi sibi monstrant quos ungant, habere Deum cooperatorem nollunt. Unde & per prophetam Oseam de talibus electis Dominus queritur, dicens: *Ipsi regnaverunt, non ex me: principes exiterunt, & ego ignoravi.* Dicitur ergo electis, quod audire non possunt reprobi: [*Unges quem monstravero tibi:*] ut nullus promoveatur, nisi qui dignus tanto ordine scripturarum sanctarum laude decernitur. In eis quidem Dominus loquitur, ibi qualis & quantus esse debeat magister Ecclesiæ, memoratur. Ille ergo monstratus à Domino eligitur, qui per sacrum eloquium commendatur. Hæc quidem mali rectores contemnant, boni faciunt. De bonorum ergo obedientia rectè subjungitur:

Fecit ergo Samuel, quod locutus est ei Dominus. Venit in Bethlehem, & admirati sunt seniores civitatis, occurrentes ei.

Ad historiam seniores admirantur, quia illuc venire Prophetæ non erat solitus. Quo in loco fortasse signatur: quia electi doctores vix aliquando videri in publico debent, esse frequentes in secreto, negotiis civilibus vacui, spiritualibus pleni. Miraculum ergo fit populi, in publico visa persona pastoris. Mirantur quod exeat, quem secreti cultorem sciebant. Qui quia in magna populi veneratione sustollitur, seniores civitatis & admirati, & ei occurrere referuntur. Quia verò non populus, sed seniores admirantur, perfecta doctorum virtus ostenditur, qui non à parvulis & simplicibus, sed à magnis & eruditis prædicatur. Qui etiam de pacifico ingressu Prophetæ sciscitantur. Quasi ergo ingressum non pacificum minabatur, qui dicebat: *Quid vultis, in virga veniam ad vos, an in spiritu mansuetudinis?* Quid est ergo, quod dicunt:

Pacificus est ingressus tuus?

Nisi quia electi fideles dum bene spiritualium doctorum acta considerant, in eis utique divinam voluntatem pensant. Quia enim esse Samuelem prophetam sciebant, utique quia divinæ dispensationis secreta cognoverat. Dum ergo de pacifico ingressu interrogant, quid aliud interrogando faciunt, quam divini consilij nosse velle secretum? Utinam & nos quoties sanctos viros cernimus, inquirere de pacis nostræ securitate studeamus, & diligenter ab eis scire, quales à Deo cernamur, qui cognitionis nostræ oculos non habemus. Pacificus ergo ingressus doctorum est, cum ad eos veniunt, qui non sunt pro culpa feriendi, sed pro justitia prædicandi. Qui ergo promotum justum venerat respondit, dicens:

Pacificus, ad immolandum Domino veni. Sanctificamini, & venite mecum, ut immolemus.

Cum doctoribus, ut immolent, vadunt, qui intentionem ad superna dirigunt. Et coram euntibus Prophetæ immolat, quando id doctor, quod verbo pronunciat, in assistentium cordibus per amorem ligat. Sed ut historiam paululum attendamus, vigilantè est discutendum, quod dicitur: [*Sanctificamini & venite mecum.*] Si enim interesse sacrificiis non audent, nisi sanctificari, quid de sacrificantibus censendum? Sacrificare enim purgare est. Quantum ergo puros decet esse pontifices, ubi invitata ad sacrificium non nisi sanctificata admittenda sunt plebes? Sanctificatio quippe corporis pudicitia est, sanctificatio mentis charitas & humilitas. Sanctificetur ergo ad sacrificium invitatus, sed magis ille cogitur, à quo invitatur. Notent sacerdotes, quæ invitatis dicant: [*Venite mecum.*] Secum quippe sanctificati

sanctificati veniunt, si cum mundi plebibus ad Dei obsequia mundi sacerdotes accedunt. Secum quippe ire est, mundos cum mundis accedere. Nam si munda sunt plebes, non mundi sacerdotes, secum non veniunt: quia æquali puritatis ordine non incedunt. Audiant hujusmodi quid alter Propheta admonet, dicens: *Mundamini, qui fertis vasa Domini. Audiant item, quod dicit: Lavamini, mundi estote.* Quia ergo mundanda sunt plebes, dicit: [*Sanctificamini.*] Quia item summi viri in continuo munditiæ suæ statu semper debent permanere, & ad formam suæ puritatis alios trahere, subdit: [*Et venite mecum.*] Sed quia seniores ad viciniam invitantur, quid per typum demonstrant, nisi quia ad eligendum antistitem, sive ad unguendum & consecrandum plures sapientes atque religiosi viri vocandi sunt? Qui nimirum sanctificantur & veniunt, si proponunt, ut in electione illa carnale aliquid non sequantur. Sanctificari quidem eis est, ad præbenda dona sancti Spiritus spiritualem & sanctam intentionem adducere. Bene autem in typo electorum & de Isai, & ejus filii dicitur:

Sanctificavit ergo Isai, & filios ejus, & vocavit eos ad sacrificium.

Et quia per sacra eloquia Dominum eligendos antistites monstrare docuimus, jam quales monstret, qualesque reprobet subsequenter, loquentibus sacra hujus historiae mysteriis, videamus. Sequitur:

Cumque ingressi essent, vidit Eliab, & ait: Num coram Domino est Christus ejus? Et dixit Dominus ad Samuelem: Ne respicias vultum ejus, neque altitudinem stature ejus, quoniam abjeci eum, nec juxta intuitum hominum judico. Homo enim videt ea, quæ apparent, Dominus autem intuebitur cor.

Quid enim est sapientibus ingredi, nisi ad subtile discretionis sacrarium intrare? Sed ingressum Eliab vidit: quia illum esse dignum prælatione sanctæ Ecclesiæ pastor agnoscit, qui & fortitudinem habet boni operis, & scientiam veritatis. Quid est autem, quod ei Dominus nec staturam ejus, nec vultum aspicere præcipit: nisi quia in sancta Ecclesia nec opus, nec scientia sine humilitate prædicatur? Quid est enim vultus alicujus, nisi exterior conversatio, per quam noscitur? Et quid est statura ejus, nisi altitudo scientiæ, per quam ad superiora sublimatur? Quos ergo Eliab rectius, quam bona agentes, & eruditos significat, sed arrogantes? Unde & Eliab, Deus meus pater, interpretatur. Hoc quippe ejus nomen, quod audent præsumere. Quid namque est, quod Deus meus pater dicitur: nisi quia dum fortiter bona agunt, spiritualia sapienter intelligunt, se per singulare meritum in filiorum Dei numerum transisse gloriantur? Nam pater non meus, sed nos- ter omnipotentis Domino dicent, si per humilitatem se cum electis ceteris in supernæ generationis ordine communiter viderent. Merito ergo repellitur, quia in spirituali culmine non nisi humiles præferuntur. Subtiliter ergo Propheta de ungenti persona exquirat, dicens: [*Num coram Domino est Christus ejus?*] Modò hoc fit, quando summus doctor, & vitam & intelligentiam eligendi cognoscit, sed adhuc de humilitatis virtute perquirat. Sed vultum & staturam ejus abjectam videt, quando ei, quidquid pulchrum habet in opere, quidquid altum in eruditione inest, absque humilitatis virtute cognoscit. Merito igitur Dominus dicit: [*Projeci eum, nec juxta intuitum hominum judico: quia homo videt in facie, Deus autem intuebitur cor.*] Quasi dicat: Homi-

S. Greg. Tom. III.

nes solent magna opera, & scientiæ verba laudare: ego autem nec verba, nec opera laudo, quæ in humilitate vera fundata non video. Indignitatis quippe suæ repulsam, qui ejusmodi sunt, expavescerent, si attentè audire vellent, quod ad Prophetam Dominus dicit: [*Ne respicias vultum ejus, neque altitudinem stature ejus, quia projeci eum.*] Pro magno namque habent, quod arrogantes faciunt: sed ecce tam vile esse à Domino dicitur, ut nec respiciendum esse judicetur. Sed isto amoto, quid sequatur ostenditur:

Et vocavit Isai Aminadab, & adduxit eum coram Samuele. Qui dixit: Nec hunc elegit Dominus.

Aminadab interpretatur urbanus. Merito igitur, Domino consulto, repellitur: quia sancta Ecclesia ad regimen animarum non eligit negotiis secularibus strenuam, sed spirituali conversatione decorum. Urbani quidem sunt, qui postposita intentione celestium, exterioribus studiis se ostendere strenuos conantur. Nec hunc ergo elegit Dominus: quia pij pastoris studio celestia, non terrena provideri fidelium gregibus debent, non infirma & labentia, sed sublimia & aterna.

Adduxit autem Sama, de quo & ait: Etiam hunc non elegit Dominus.

Sama, audiens, interpretatur. Quid ergo Sama designat, nisi obediens & simplices? Audire quidem eis est, ea, quæ à majoribus jubentur, obediendo perficere. Unde & de obedientia gentilis populi per Psalmistam dicitur: *Populus, quem non cognovi, servavit mihi, in auditu auris obediit mihi.* Quid est autem, quod non eligi à Domino dicuntur: nisi quia in Ecclesiæ culmine non ponuntur imperiti humiles, sed humiles sapientes, qui & facere jussa sciunt, & quæ facienda sunt, sapienter jubeant? Facere quidem eum oportet, & docere. Faciat ergo humiliter, doceat sapienter. Quia ergo qui facere per humilitatem sciunt, & jubere per eruditionem nesciunt, in dignitatem regiam assumendi non sunt, Sama ad regnum à Domino non eligi perhibetur. Hinc ergo, hinc simplices & inobedientes colligant, quam paternaliter ad præeminendum se ingerunt, si omnipotens Deus nec illum ad regimen suscipit, qui per humilitatem obediens audiens vocatur. Et quia plures sancta Ecclesia hujusmodi tam simplices & bene viventes, quam humiles sapientes habet, sequitur:

Adduxit itaque Isai omnes filios suos coram Samuele. Et ait Samuel: Non elegit Dominus ex istis.

Quia in septenario numero solet perfectio designari, testatur Isaias propheta, qui dona sancti Spiritus in Redemptore nostro manentia asserens, ait: *Requiescit super eum spiritus Domini, spiritus sapientie & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis, & replebit eum spiritus timoris Domini.* Quid est ergo, quod hi, qui à prædicationis officio repelluntur, septenario numero designantur, cum idem numerus perfectionem designet, quam alius nisi de sancti Spiritus infusione non habet? Sed convenienter hoc asseritur: quia pluribus gratia Spiritus sancti ad bene vivendum datur, ad docendum non datur. Qui quia plures sunt, & in bona operatione perfecti, aptè septenario numero continentur. Item quia robusta faciunt, & subtilia non intelligunt, à regni gubernatione repelluntur. Et septem ergo sunt filij, & eorum aliquis ad animarum regimen non assumitur: quia etsi bene vivendo regere fortiter semetipsos sciunt, tueri alios fortiter per doctrinam nequaquam possunt. Numquam se tam in ordinando præcipit ordinator Ecclesiæ:

quia etsi plures habet, qui ad suscipiendam animarum curam non sunt idonei, qui tamen præesse possunt, ei deesse non possunt. Quærat ergo doctor instantè, non deficiat quærere, donec latentes possit invenire. Magnæ quidem electorum virtutes quasi thesauri omnipotentis Dei fere semper in occulto sunt. More etenim timoratorum divitum omnipotens Deus facit: quia ne virtutum thesauros perdat, hos & in electis mentibus collocat, & ipsas mentes per secretum celat. Quærat ergo, qui ordinare, immo ornare Ecclesiæ caput cupit, occultos thesauros. Christi sponfam ornare gessit; sed non potest, nisi occultos sponsi thesauros ad ejus ornatum producat, & non desistat, donec latentes inveniat. Sed quid hortor pastores quærere, cum nisi Deus oculos proferat, nequeant inveniri? Quid est enim aliud: *[Vnges quem monstravero tibi?]* Tamen quærendi sunt: quia nisi quærati diu, minimè monstrantur. Nam & Dominus se monstraturum promittit, & tamen Propheta quærere nititur, ut invenire mereatur. Unde & Dominus quærendi instantiam imperat dicens: *Querite & invenietis, petite & accipietis, pulsate & aperietur vobis.* Quærens ergo Propheta, & tot jam repulsis, quærere perseverans, quid nobis insinuat, nisi ut nulla dispensatione indigni ad culmen religionis venire permittamur? Nam cum in plerisque sanctæ Ecclesiæ negotiis salubris sit dispensatio, lethalis profectò & mortifera est, ubi aut cæci per ignorantiam, aut irreligiosi sapientes, aut ad secularia negotia projecti ad aliorum primatum venire permittuntur. Hi enim ignorando, illi sciendo, & non faciendo, subditorum animas perimunt: illi item negligendo spiritualia, sequendo carnalia & terrena. Illi quidem totis viribus laborant, ut laudentur, quæ dicunt: isti quæ dicant, nesciunt: illi ad hoc omni intentione conantur, ut inter summos sæculi abundantius honorentur: qui profectò tanto pejores prioribus sunt, quanto illi in spiritualibus, isti in carnalibus & secularibus apparere sublimes volunt. Horum finis desiderium est, fulciri divitiis, honoribus extolli, potentum hujus sæculi familiaritatibus sublimari. De quibus omnibus reprobæ mentis affectibus oriri potest negligentia animarum subditorum, contemptus Christi, & Ecclesiæ dilapidatio facultatum. Quærat itaque doctor, ut nulla dispensatione indignos præferat: quia quod lethiferum est, numquam permitti debet. Unde & subditur:

Dixitque Samuel ad Isai: Numquid completi sunt filij?

Quid est, quòd aliud quærat, nisi quia non debet ante quærens quiescere, quam mereatur invenire? Et quia sæpe abjecta foris & vilia, intus excelsa sunt, sequitur:

Qui respondit: Adhuc reliquus est, & qui pascit oves.

Quid est reliquus nisi abjectus? Abjectum dico à se, non à Deo: quia à Deo per superbiam quis abjicitur, à se abjectus est, qui vilis & humilis æstimatur. Vel reliquus dicitur, qui in aliorum comparatione esse aliquid non videtur. Abjectus ergo humilis dicitur: quia contemni se videt, & tolerat, ostendi nequam curat, sed oves pascit: quia cogitationes simplices in contemplatione æternæ hereditatis nutrit. De his certè pascuis electorum à Domino dicitur: *Ingradientur & egredientur, & pascua invenient.* Intus quippe habent pascua contemplationis, foris pascua boni operis. Intus mentem devotionibus impinguat, foris se piis operibus satiant. Meritò parvulus iste dicitur oves pascere, quia electus quisque humilis est, & sterilis non est, qui quotidie magna agit, sed de se magna non sentit. Meritò ergo non solum parvulus, sed pastor asseritur: quia qui verè humiles sunt, foris se dejiciunt, sed per internam societatem in summis, & æternis pascuis immorantur. Nam scriptum

A est: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. 1. Pet. 5. 6. supra lib. 3. cap. 9. Quæ autem gratia? Nisi ut summa videant & cognoscant, cognoscant & diligant, atque ad ipsa dilecta quasi pingues & fortes currant? Hic itaque quia valde idoneus est, instantè exhiberi jubetur. Nam sequitur.

Et ait Samuel ad Isai: Mittite, & adducite eum. Neque enim discumbemus, priusquam ille veniat.

Quid est autem, *Non discumbemus, priusquam veniat?* Quem requirit: nisi quia in observatione jejuniij celebranda sunt sacramenta unctiois? Nobis autem non solum ipsa sacramenta, sed vis sacramentorum attendenda est. Nam quidam cibi sunt, qui si non caventur, ungere bene reges nequaquam sinunt. Exteriora quidem Ecclesiæ negotia quidam cibi animæ sunt, qui ab electis devotè administrantur. Sed si negotiorum multitudine anima saturetur, ad suscipienda spiritualia intrare profectò non sinitur. Cum ergo spiritualia instant, exteriora differantur: quia cum magna mentis quiete disponenda sunt. Sequitur:

Misit ergo, & adduxit eum.

Rex futurus adducitur, quòd ab occultationis suæ laribus humiles producantur. Latent quidem, sed in pascuis: quia etsi hominibus intra carnis vilia & infirma se tegunt, magna est supernæ contemplationis latitudo, in qua morantur. Sed qualis jam prælatus appareat, videamus. Sequitur enim, & dicit:

C Erat autem rufus, & pulcher aspectu, decoraque facie.

Quid est, quòd tanta pulchritudo regis asseritur: nisi quia magnis virtutum fulgoribus ornari debet persona doctoris? Nam de Redemptore dictum est: *Spiritus eius ornavit celos.* Cæli namque sunt sublimes prædicatores. Qui profectò cæli à spiritu ornati sunt: quia virtutes, quibus emicant, à spiritu sancto percipiunt. Quid est ergo, quòd rufus asseritur, nisi quia in rubra sæpe materia charitatis fervor designatur? Unde & in veste Pontificis cocceus ponitur bis tinctus, ut duplici vestiatur charitate. Rufus ergo dicitur per ardorem charitatis: quia dum ardentia præcepta charitatis exhibet, quasi per calorem rubet. Quid item est pulcher aspectu, nisi interna contemplatione conspicuus? Quasi enim pulchrum aspectum habet, qui decore visionis radiat in interna contemplatione. Quid ergo facies designat, nisi exteriorè gloriam honestatis? Nam quia per faciem quisque cognoscitur, decor faciei est præclara honestas conversationis. Quasi enim per faciem decorem cernitur, qui in omni gestu corporis splendidus invenitur. Rufus ergo amore est, pulcher aspectu propter scientiam, decora facie, splendidus honestate. Quia verò charitatis fervor per sancta opera demonstratur, potest per ruborem ipse labor operis designari. Qui enim nimis laborat, faciei ruborem repræsentat: quia dum intus incalescit, foris in vultu ruborem trahit. Sic namque est omnis spiritualis labor. Quia enim unusquisque quòd amplius pro æterna vita laborare conatur, tantò ferventiùs ad laborandum sancti Spiritus ardore succenditur, velut in fervescendo ruborem excitat, quem foris portat. Rufus est ergo doctor labore pij operis, pulcher aspectu in fulgore contemplationis. Decor verò faciei ipsa est pulchritudo charitatis. Per alias quippe virtutes formam sanctitatis accipimus: per ipsam charitatem, ipsam formam nobis quasi mirabili decore vestimus. Illæ aliæ virtutes corpus justitiæ sunt, charitas verò hujus corporis facies rectè intelligitur. Per faciem quippe, non per corpus unusquisque cognoscitur. Nam si corpus videas, & faciem non videas, eum, cujus solum

Matt. 7. a

Job. 26. 6. In Eo ang. hom. 4. 2.

Exod. 35. 6.

Joan. 10. a

corpus aspicias, non agnoscis. Quid verò est aliud, quod fatuus virginibus respondetur à sponso: *Nescio vos?* Ecce per magnos labores virginitas conservatur, ipsa quoque virginitas magna & incomparabilis virtus agnoscitur. Quid est ergo quod fatuas virginibus à sponso non cognoscuntur, nisi quia corpus habent, quo subsistant, decorem verò non habent faciei, quem sponso agnoscat. Habent quidem laborem in conservando corpore, non habent decorem vultus in perfecta charitate. Hæc namque tria eo, quo ponuntur, ordine, in electi conversatione proficiunt. Nam pulchros contemplationis aspectus habere non prævalet, nisi quia prius se in labore pij operis vehementer exercet. Æternæ quidem lucis gaudia illius summi luminis immensitas, æternus vigor splendoris ineffabilis, quod laboriosius quæritur, se quærentibus laxius aperitur. Qui ergo jam talis est, idoneus quidem ad docendum cernitur: sed nisi decora facie fulgeat, nisi mentem charitatis perfectæ radiis illustratam gerat, dignus tanta celsitudine non probatur. Sit ergo rufus pastor, & non sit remissus in opere: sit pulcher aspectu, videlicet sublimis in eo contemplatio: sit decora facie, ut rotum robur operis, & altitudo contemplationis supernæ majestatis oculis notum sit per ineffabilem pulchritudinem charitatis. Hæc quippe tria immensi decoris insignia, quia sanctæ Ecclesiæ doctor habere debet, pro omnibus Petrus assumitur, & an amet Redemptorem tertio interrogatur. Primò namque ei dicitur: *Petre amas me?* Ut per amorem agere fortia studeat: secundo, ut in contemplando alta cognoscat: tertio, ut perfectæ charitatis affectu, & erga proximum ferveat, & ad speciem conditoris ferventiùs inardescat. Talis ergo ac tantus tam pulcher, tam decorus puer, quo testimonio proferatur, audiamus. Nam sequitur:

Surge, & unge eum, ipse enim est.

Quid est, [*Surge, & unge eum?*] An tantus erat parvulus, ut sedendo ungi non posset? Sedendo quippe, tangere alta non possumus. Magna ergo est virtus, magna celsitudo humilium, si ad eorum summa nec propheta pertingunt. Surgit ergo Propheta, cum se pontifex in miram electi prædicatoris venerationem erigit. Nam foris humilem quasi videndo conspicit; sed interius ejus meritum nisi se in interna contemplatione erigat, non agnoscit. Surgere ergo doctor præcipitur: quia cui tanta vult sacramenta impendere, ejus ante cognoscere meritum sublimitatem debet. Quid est ergo quod dicitur: [*Surge, & unge eum, quia ipse est.*] nisi sublimi sublimia sacramenta sublimiter præbe? Nam sæpe indiscreti pastores negligentem & reprobam accedentium vitam sciunt, & eos promovere non metuunt. Hi profectò unguunt, & non surgunt: quia quibus sacramenta unctionis tribuunt, in alto sitos meritum loco non cernunt. Quando igitur doctor sublimis ostenditur, ejus ordinator surgere monetur: quia per ministerium tunc dignè tribuuntur sacramenta unctionis, cum unguendus in alta conspicitur sublimitate virtutis. De quo nimirum [*Quia ipse est,*] dicitur: Si ergo ipse est, alius non est: quia nisi his virtutibus fulgeat, necesse est, ut ordinem tantæ celsitudinis non attingat. Quem ergo monstratum se Dominus promissit, rufum & pulchrum aspectu, & decora facie ostendit, dicens: [*Ipse est enim.*] Quia nullus debet subire culmen regiminis, qui robur non habet magni operis, scilicet contemplationis scientiam, & fervorem charitatis. Bene ergo subjungitur:

Tulit igitur Samuel cornu olei, & unxit eum in medio fratrum suorum.

Cornu olei tollitur, ut tota vita pontificis spiritualis esse doceatur. Cornu olei tollitur, ut in excel-

S. Greg. Tom. III.

A lenti liquore magister Ecclesiæ vir esse studeat magnæ misericordiæ. Oleo ungitur caput regis, quia lucere super candelabrum debet per flammam verbi. Cornu oleum recipit, ut increpando purget: & miserando per blandimentum trahat. Cornu etiam recipit in sublimitate ordinis, oleum ad fomenta virtutis. Sed pleno cornu ungitur, ut virtus pontificis plena doceatur. Cornu namque plenum in unctione sua habet, si tam in virtute misericordiæ, quam charitatis & verbi perfectus est. Plenum etiam cornu in unctione sua habere cognoscitur, cujus omnis potestas per misericordiam dispensatur. Ipsa quippe auctoritas sanctæ Ecclesiæ cum sine misericordia est, nulla est: quia tunc spiritualis est rigor disciplina, cum à linimento non vacat misericordiæ. Cornu ergo & oleum simul ostenditur, ut disciplina semper cum misericordia teneatur. Cornu namque oleo plenum dicitur; ut ubique cornu acumen exhibet, exhibeat refusa gratiæ unctionem. Sed dum ad unguendum regem unctio ducitur, cornu foris cernitur, intus plenitudo olei occultatur. Portet igitur Propheta cornu foris, intus oleo repleat: foris textum insinuet, intus sacramenta declaret. Sciat ergo Propheta quod tribuat: sciat rex unctus exhibita recipiendo, quid agat. Quid est ergo quod foris est cornu, intus oleum: nisi quia plerumque subditorum duritia meretur, ut pastoris increpationem sentiat, sed misericordiæ ejus aliquid non attendat? Rector ergo cornu exhibet, in quo oleum latet: quia cum qui acriter ex charitate corrigitur, pœna sentitur, charitas non videtur. Sevus enim rector aspiciatur, qui sic increpat, quasi qui non amat; quasi qui vehementer odit, sic oburgat. Quid tunc à compunctis cernitur, nisi cornu acumen, quod acriter feriantur? Sed quia valde intus prius pastor diligit, quem foris arguendo ferit: quid aliud, quam cornu increpando monstrat, oleum diligendo celat? Plenum ergo cornu in unctione regis asseritur, ut in electo predicatore perfectum utrumque esse doceatur. Nam acutus ad arguendum esse debet, mollis ad miserendum. Perfectè feriat, ut omnem vim morbi perfectè confodiat: perfectè per misericordiam unget, ut plagas, quas pungit, ad sanitatem reducat. Si enim minus violenter, quam debet ferit, pus, quod latet, non ejicit. Et si violenter ferit, & abundè non ungit, percussum per austeritatem interficit, & saluti non reddit. Sit ergo integrum cornu, integra olei plenitudo, ut austerè per cornu feriantur vulnera, & per oleum foveantur. Sed quid est, quod in medio fratrum ungitur: nisi quia virtutis exempla circumquaque spargere jubetur? In medio fratrum ungitur, ut tantæ unctionis fieri participes omnes possint. Qui enim in medio ponitur, ab omni parte videtur. Oleo quippe in medio aliorum ungitur: quia qui in aliorum exemplum positus est, nullam sui partem habere obscuram debet, ut hunc omnes aspiciant, & ab eo lucis exemplum sumant. Unde & sancta animalia in circuitu oculos habere describuntur: quia electus doctor dum ardorem charitatis, dum virtutem misericordiæ, dum zelum rectitudinis ex dono sancti Spiritus recipit, quasi globum habitat luminis, qui eum ex omni parte circumstantibus fulgentem reddit. Vel in medio fratrum ungitur, ut unctum & medium se esse semper arbitretur. Agnoscat ergo dignitatem suam, & vim dignitatis exerceat: quia unctus est. Videat se medium, & communis conditionis hominem, ut pares sibi esse eos, quibus eminet, recognoscat. In medio ergo fratrum ungitur, ut sit humilis, & sublimis. Sublimis ordine, humilis estimatione. In medio item ungitur, ut se privato amore non diligat, sed ex omni, quod præminet, lucra aliorum quærat. Unde & Saul solus in extrema parte civitatis unctus fuisse perhibetur. Quid est enim, quod solus à solo inungitur, nisi quia de culmi-

Z. ij

nis potestate per amorem privatum debebat intus
mefcere? Dum enim de accepta dignitate se singula-
riter amare voluit, velut fomentum luminis solus
tulit. Unde & puer, qui comitabatur, præmittitur:
quia electorum nullus ejus exempla sequitur, qui di-
vina auctoritate reprobatur. David ergo in medio
fratrum ungitur: quia electus doctor de eo, quod
singulari sublimitate sustollitur, singulari amore ne-
quaquam gloriatur. Et quia per ministerium homi-
num spiritualia in electis rectoribus dona cumulan-
tur, adjunctum est:

*Et directus est spiritus Domini in David à
die illa, & in reliquum.*

Spiritus quippe Domini post unctionem dirigitur:
quia foris sacramenta percipimus, ut intus sancti
Spiritus gratia repleamur. Foris namque homo, in-
tus Deus operatur, & non homo. Foris namque ho-
mo surgit, intus se spiritus dirigit: quia ordinem re-
ligionis homo homini præbet, sed in eum, cui or-
do datur, spiritus dirigitur: ut foris sublimitatem
fufcipiat ordinis, & intus robor sancti Spiritus. Fo-
ris ordo committitur, ut quæ Dei sunt, agere debeat:
intus dirigitur spiritus, ut quod injungitur, poten-
ter agat. Magnum quippe est onus ordinis, magna
fragilitas carnis. Onus ergo tantum quia debili com-
mittitur, dirigitur spiritus: ut debilis roboretur, &
magnum onus tantò gravius ferat, quantò ipsum
omnipotens spiritus fortius adferendum juvat. Sed
dirigi spiritus dicitur, ut conversus à rege superbo
fentiat. Se ergo spiritus in alterum dirigit, quan-
do ejusdem spiritus gratia superbos ac fictos fugit.

Unde & scriptum est: *Spiritus Domini disciplina ef-
fugiet fictum.* Hinc & per semetipsum in Evangelio
ait: *Spiritus ubi vult spirat, & vocem ejus audis,
& nescis unde veniat, aut quo vadat.* Spiritus qui-
dem venit & vadit: quia reprobos deserit, electos
assumit. Et quia judicium omnipotentis Dei imper-
fescibile est, unde veniat & quò vadat, homo ne-
scit: quia sciri non potest, an quis in gratia, quam
recipit, perseverare in perpetuum debeat. Ab eo igitur,
qui perseveraturus est; quia alios in tempore deserit,
alios assumit, nec tamen deserit. Unde & in typo
electorum de David dicitur: *[Directus est spiritus
Domini in David à die illa in reliquum.]* In die qui-
dem unctionis dirigitur, quando sic foris Christi sa-
cramenta percipimus, ut intus sancti Spiritus gratia
repleamur. Et in reliquum dirigitur spiritus, qui à
gratia, quam percipit, numquam recedit. Hanc
quippe gratiam directi spiritus sic prædicatoribus ad-
scribimus, ut omnibus ordinibus sanctæ Ecclesiæ
tribuamus. Quisquis enim Redemptoris nostri fi-
dem fufcipit, per redemptionis nostræ baptismum
renascitur, & Spiritus sancti gratiâ ab omni peccato
redimitur. Unde & electis redemptis ejusdem Spi-
ritus sancti donum insinuans Paulus Apostolus, ait:

In quo signati estis in die redemptionis. Si ergo confi-
deremus populum dudum in circumfione super-
bum, Spiritum sanctum amittere, videmus pariter
in baptizatos ejusdem spiritus directionem. In quo
nos quidem dirigimur, quia per superbiam illi sancti
Spiritus gratiam perdiderunt. Quid est ergo, quod
dicitur: *[A die illa & in reliquum:]* nisi quia sancti
Spiritus gratia sic recipitur, ut in ea electi usque in
finem perseverare doceantur? Multi quidem post
remissionem peccatorum peccata ad mortem faciunt,
in quibus nimirum spiritus in reliquum dirigi non
videtur. Dirigitur ergo spiritus in electis tantum in
die illa in reliquum: quia reprobis in exortu fidei per
Spiritum sanctum peccata dimittuntur, sed Spiritus
sancti gratiam postmodum per iniquitatem perdunt.
Dirigitur namque in reliquum, sed in David: quia
manu fortis interpretatur. Manu quidem fortis est,

qui diabolo prævalet, & bonum, quod accipit, per
perseverantiam usque in finem tenet. De quibus cer-
te Dominus ait: *Qui perseveraverit usque in finem, Mat.
salvus erit.* Quod si universalis Ecclesiæ status con-
spicitur, spiritus Domini in David in reliquum dire-
ctum videmus: quia electos sanctæ Ecclesiæ ab eju-
dem Ecclesiæ primordiis Spiritus sancti gratia reple-
re cepit, quos usque ad mundi finem custodire non
desinit. Jam quippe juxta propositum nostrum clau-
di liber ad finem debet: sed ad memoriam redit, quia
principia voluminis ad conversationem retulimus
Redemptoris. Et quia per Joannem initium, & fi-
nis idem Redemptor noster asseritur, optimo liber
sine clauditur, si in Redemptoris nostri narratione
consummetur. David ergo manu fortis ipsum Re-
demptorem humani generis insinuat, qui antiquo
hosti prævaluit, & de ejus potestate electos tulit.
Qui Bethlehemitæ Isai filius dicitur: quia de eo po-
pulo nasci voluit, quem scripturarum sanctarum
scientia quasi ex pane saturavit. Domus quippe pa-
nis Judea fuit, quæ solidum scripturarum cibum in
spirituali intelligentia, quasi ex pane habuit. Quid
verò Samuel, nisi, ut jam sæpe diximus, novorum
prædicatorum ordinem signat? Quid verò David,
nisi Redemptorem insinuat? Ad eum ergo ungen-
dum Samuel mittitur. Ungere quippe eum, est ejus
incomparabilem sanctificationem ignorantibus præ-
dicare. Nam quasi ungitur, quando nescientibus
opinionis ejus odor aperitur. Hunc namque unge-
bat, qui dicebat: *Quia ei se infundit omnis pleni-
tudo divinitatis corporaliter.* Sed quid tantum no-
vos prædicatores ad ejus unctionem recipimus, cum
etiam veteres tam venerabiliter unxisse videamus?
Quid enim melius, ac suavius redolet, quam illud,
quod in eo propheta Elaias effudit, dicens: *Requi-
esce super eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ
& intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus
scientiæ & pietatis, & replebit eum spiritus timoris
Domini?* Hinc item, qui tenetur in manibus Da-
vid, ei loquens, ait: *Speciosus forma præ filiis homi-
num, diffusa est gratia in labijs tuis.* Et post pauca:
Vnxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis.
Hunc autem Daniel unxit, & omnis unctionis sa-
cramentum Judæis præbuit, dicens: *Cum venerit
Sanctus sanctorum, cessabit unctio vestra.* Ad ungen-
dum ergo Propheta mittitur: quia ejus odor à par-
vulis nunquam capitur, nisi per prædicatorum ora
pandatur. Unde & tres illæ mulieres aromata præ-
parant, & in sepulcro Redemptorem unguunt. In
sepulcro quidem Jesus ungitur, cum resurrectionis
ejus gloria prædicatur. Unde & cum veniunt, Jesus
non invenitur: quia cum bene de Dominica morte
disputant, mortuum jam resurgentem monstrant,
& quasi veniendo non inveniunt: quia ubi bene mor-
tis causam cognoscunt, vitam esse redditam per il-
lius mortem inveniunt. Sed quid est, quòd implere
cornu oleo jubetur? Quid namque fuit austeritatis
legis, nisi cornu acuitas? Quasi enim cornu percuf-
sit: dum peccata non per misericordiam indulsit,
sed penam infligendo vindicavit. Cornu ergo oleo
impletur: quia talis Rex ungitur, qui peccata homi-
num misericorditer dimittat, non per legis au-
steritatem puniat. Nam Moyfi cornu præferabant,
qui de ea, quæ in adulterio deprehensa fuerat, Do-
mino dicebant: *Moyse jubet hujusmodi lapidare,*
*tu quid dicis de ea? Sed qui pleno cornu unctus fue-
rat, dicit: Qui sine peccato est vestrum, primus in
eam lapidem mittat. Quasi cornu ferendi ille assump-
serat, qui dicebat: Hic si esset Propheta, sciret qua,
& qualis est hæc mulier, que tangit eum: quia pecca-
trix est.* Sed qui ex plenitudine cornu unctus Jesus
fuerat, totum remittebat, dicens: *Remittuntur ei
peccata multa, quoniam dilexit multum.* Hinc de pec-
catorum assumptione murmurantibus dicit: *Non
veni vocare justos, sed peccatores.* Cornu ergo pleno

ad ungendum David Propheta mittitur, quia illum modo doctores prædicant, qui duritiam legis solvit, & omne, quod rigidum prætulit, per gratiæ suæ fomenta reparavit. An non ungebat eum ille, ad eum ungendum missus, de quo dicitur: *Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Ioannes: hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine?* Sed audivimus, quo modo missus fuerat, audiamus, quomodo ungar: *Ecce, inquit, Agnus Dei, ecce qui tollis peccata mundi.* Potest per cornu, regni eius videlicet, sanctæ Ecclesiæ sublimitas designari; quæ magna est, sed austerâ, & superba non est. De quo nimirum cornu superius per Annam Samuelis matrem dicitur: *Sublimabit cornu Christi sui.* Hinc namque per Zachariam dicitur: *Exerit cornu salutis nobis, in domo David pueri sui.* Cornu quidem salutis quid est, nisi sublimitas ecclesiasticæ potestatis? Nam quod antiquis nusquam dicitur, modò universali Ecclesiæ dicitur: *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis.* Quod profectò cornu erectum, & oleo plenum dicitur: quia sancta Ecclesia cum sublimitate potestatis, extendit viscera miserationis. Et quia per damnatâ humanitatis vitium faciliùs in auctoritatem potestatis extolli possumus, quàm flecti ad molliciem pietatis: bene non cornu, sed præparare oleum iubetur. Qui enim, [*imple cornu tuum oleo.*] dicit, cornu sine oleo esse signavit. Quid est hoc, nisi quia irasci, & arguere etiam inconsulti possumus: sed flecti ad misericordiam, nisi ex magna meditatione non possumus? Quasi dicat: Zelum, quem naturaliter habes, imple oleo, quod si non habes ex te, habere potes ex virtute. Quod certè ei dicitur, qui ungere Redemptorem mittitur: ut qui in officio prædicationis ponitur, dives esse misericordiâ semper conetur. Post hoc cornu mentis affectus ostendi. Quod certè cornu impleri præcipitur: quia profectò debet Redemptoris nostri unctio, id est, sanctificatio antè sciri, quàm sufficienter valeat prædicari. Cornu ergo impletur, quando bene sanctitas Redemptoris agnoscitur. Et pleno cornu ungitur, quando optimè prædicatur. Nam Ioannes quia prædicando ungere venerat, quasi cornu implevit sciendo: ut eum ungere bene loquendo potuisset. Si autem bene scire impletionem volumus, audiamus, quod in Evangelio dicitur: *Factum est verbum super Ioannem Zachariæ filium in deserto.* Cornu ergo pleno eum unxit, qui profectò priùs à verbo doctus est, quàm verbi divinitatem, & assumptam hominis naturam loqui potuisset. Sed veniens, in manu vitulum habuit: quia ut dignus præco Redemptoris fieret, carnem suam Deo per abstinentiam mactavit. Potest etiam vituli appellatione ipse Dominus designari. Quid ergo est, quòd Propheta in manu vitulum tulit, nisi quia, qui Jesum vult prædicando ostendere, per mortificationem carnis debet eum, quem prædicat, passionem imitari? Vitulum quippe in manu tenere, est similitudinem passionis Christi in virtute operationis ostendere. Aliter enim, qui ad ungendum regem venit, occiditur: quia nimirum in salutis suæ periculum prædicator veritatis efficitur, qui verbum, quod ore prædicat, prava operatione conculcat. Samuel itaque ad ungendum regem veniens, in manu vitulum tulit: quia præcursor Domini se priùs mirabilem per supernæ conversationis fulgorem præbuit, & sic bonum tantæ gratiæ nescientibus indicavit. Sed quid est, quòd queri inter filios Isai iubetur: nisi quia & de veteri populo nasciturus erat, & æqualem nullum habiturus? Quæritaque præcipitur ut ei rationabiliter credamus. Et quia per semetipsum dicit: *Nemo venit ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum: bene Samueli à patre dicitur: [Vnges quem monstraverò tibi.]* Quasi enim monstratum unxerat priùs, qui ab eo, quem unxerat,

A audiebat: *Beatus es Simon Bar iona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui est in cælis.* In Bethleem ergo mittitur, quia cum secundum carnem quaeritur Christus, natus ex Iudæorum populo invenitur. Venit etiam in Bethleem: quia ordo prædicatorum antè Iudæam convertere studuit, & postea gentibus Redemptoris finem prædicavit. Quid est autem, quòd seniores civitatis mirantur, nisi quia, qui ad maturitatis sensum pervenerant, in tanta novitatis prædicatione stupebant? Sed admirantes ei occurrunt, quia prædicationem veritatis libenter audiunt. Occurrere quidem prædicatoribus, est verbum fidei, quod prædicant, desideranter audire. Quid de pacifico ingressu eius interrogant? Quid est ingressus pacificus, nisi cum præsentia pacis venerit? Hanc item pacem ostendit, qui ait: *Ipse est pax nostra, qui fecit utraque unum.* Quid est ergo, quòd de pacifico ingressu interrogant: nisi quia patrum promissionem electorum Iudæorum corda desideranter expectabant? Quasi nutantes, qui expectabant, dicant: Numquidnam venit pax, quæ se venturam, tanto temporum spatio præcurrente, prædixit? Et quia novi doctores, quod antiqui patres promiserant, exhibitum narrant, dicunt: [*Pacificus.*] Quasi dicat: Nos non futura promittimus, sed præsentia pacis dona monstramus. In ingressu nostro præsens est, in verbo nostro futura non est. Jam justus Simeon vidit, jam tenuit & adoravit, dicens: *Nunc dimittis servum tuum Domine secundum verbum tuum in pace.* Jam pastoribus apparuit, jam missa de cælis diu expectata pax, Angelorum multitudo cantavit: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Et quia non solum prædicare pacem venerat, sed etiam persuadere, subdit, dicens: [*Ad immolandum veni.*] Quid est sacerdoti immolare, nisi Redemptori nostro corda electorum per amorem conjungere? Quasi dicat: Vos, an venerit, scire vultis, sed non prodest sciri, nisi profit amari. [*Ad immolandum ergo Domino veni.*] Hinc est, quòd Paulus eos, in quibus immolare non poterat, expellit, dicens: *Qui non amat Dominum Jesum, anathema sit.* Sed invitatis ad victimam dicitur: [*Sanctificamini, & venite.*] Iudæi idcirco nobiscum ad fidei sacrificium venire nequeunt, quia Dominum Jesum ex scripturis iudicare nolunt, sed solo odio audire eius prædicationem refugiunt. Unde per semetipsum Dominus queritur, dicens: *Si opera non fuissent in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent, quia viderunt & oderunt me, & Patrem meum.* Quid est ergo, quòd dicitur: [*Sanctificamini, & venite?*] Sed sanctificari auditoribus, est audiendum præsentis secretum præparare. Sanctificari quippe eis est, odium de corde projicere, & ad audiendum verbum prædicationis, intentionis puritatem parare. Sanctificatis ergo venire præcipitur: quia venire nihil prodest, qui intentionem puritatis audiendo non habent. Et quia per doctores sanctos sanctus loquitur Spiritus, dicit: [*Venite mecum.*] Quasi dicat: Sic loquentem attendite, ut vobiscum credatis audientem: quia sic loquor, ut audiam, dum ipse sum, qui loquor, & locutionem administro. Et quis in initio nascentis Ecclesiæ multi ex Iudæis, & devotè audierunt, & fideliter crediderunt, bene dicitur, quia Isai & ejus filij sanctificati à Samuele sunt, & ad victimam invitati. Sed in septem Isai filijs rex non invenitur. Quid enim septem Isai filij nisi omnes sunt synagoge perfecti? Qui ad prophetam veniunt, sed eorum nullus eligitur: quia electus prædicator, & perfectos synagoge filios aspicit, & ex eis Redemptorem humani generis nullum credit. Adducit ergo omnes priores filios, ut cum perfectos omnes aspiciamus, Redemptoris excellentiam cogitemus. In quibus profectò nisi parvulus adducitur, rex esse à Domino non monstratur: quia nimirum cum Re-

demptori nostro magnos viros conferimus, quantum excellat ejus dignitas, videtur. Non invenitur ergo in aliis, quia puri homines sunt. Queritur ergo in pascuis puer, qui pascit oves: quia usque ad mortem patri obediendo se subdit, generationem tamen ejus quis enarrabit? Parvulus quippe dicitur, quia humilitatis ejus gratia commendatur. Parvulus ergo dicitur, qui minoratus ab angelis per Psalmitam perhibetur. Sed parvulus oves pascit, quia per humilitatem est humilis, & per majestatem sublimis. Hic laborat & esurit, sed ibi de gloria majestatis suae angelos pascit. Dum enim de plenitudine gloriae ejus omnes accipiunt, quasi in illis beatissimis pascuis per puerum saturantur. Parvulus etiam pastor asseritur: quia de carnis ejus assumptione, superni eives ineffabiliter gaudent. Gaudium quippe illud ineffabile beatorum civium, quasi ovium cibus est. Hic ergo adduci instantanter praecipitur, hic donec veniat, discumbere quippe, antequam veniret, si plebs in alium credidisset. Expectari ergo debuit, qui beatarum animarum singularis & unicus cibus fuit. Unde & per semetipsum dicit: *Ego sum panis vivus, qui de caelo descendi.* Sed quia qui ascendit, ipse est, qui descendit, illuc mittitur, ut adducatur. Mittere namque ad pasua, est mentem supra angelos usque ad aequalitatem aeterni patris extendere. Et invenire eum, est summo patri eum per omnia aequalem credere. Adducit autem eum, qui etiam ad Redemptionem humani generis per assumptam humanitatem venisse jam asserit. Miserat namque, & adduxerat eum hic, ad quem in ejus typo mittitur, cum dicebat: *Qui de caelo venit, super omnes est.* Parvulum pascentem oves adducebat Esaias, cum dicebat: *Parvulus natus est nobis, & filius datus est nobis, & vocabitur nomen ejus admirabilis, consiliarius, Deus, fortis, pater futuri saeculi, princeps pacis.* Sed quia doctoris fides ad salutem sibi tantum, non etiam auditoribus proficit, mitti, & adduci praecipitur, ut unusquisque fidem ejus habeat, per quam salvari mereatur. Ire etenim singuli, & adducere eum debent, quia firmiter debent eum credere per divinitatem aeterno Patri aequalem, & per humanitatem naturae nostrae participem. De cujus etiam descriptione dicitur: *Qui erat rufus, & pulcher aspectu, & decora facie.* Rufus quippe, quia lancea vulneratus: rufus, quia ex passione rubicundus. Unde & per Prophetam ei dicitur: *Quare rubrum est indumentum tuum?* Rufus quippe extitit, qui candorem tantae innocentiae pretiosi sanguinis rubore coloravit. Pulcher etiam aspectu fuit, quia & resurgendo immortalitatis pulchritudinem induit, & mortales nos ex magna charitate respexit. Quasi enim aspectus sui pulchritudinem repromittens discipulis, ait: *Iterum videbo vos, & gaudebit cor vestrum.* Hinc item repromittens, ait: *Vado parare vobis locum, & veniam, & accipiam vos ad meipsum, ut, ubi ego sum, & vos sitis.* Quis est decor faciei, nisi ejus gloria majestatis? Facies namque ejus perfecta cognitio est. Hanc etiam Paulus commemorans, ait: *Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc cognoscam, sicut & cognitus sum.* Decor ergo faciei quid est, nisi splendor aeternae divinitatis? Qui nimirum decor modo creditur, non videtur: tunc non creditur, sed videtur, quia Apostolus ait: *Cum apparuerit similes ei erimus, quoniam videbimus eum, sicuti est.* Unde & Moysi quaerenti eundem faciei decorem, respondit: *Posteriora mea videbis.* Quidquid de illius divinitate contemplari nunc possumus, non est ipse decor, sed velamentum decoris. Posteriora quidem cernimus, ut sequamur; sed dum sequendo pervenimus ad eum, anteriora, id est, faciei decorem cernimus. Rufus ergo in saeculo fuit, pulcher in paradiso, decora facie perennis in caelo. Potest & omnis haec trina pulchritudo in hac praesentis vitae ejus

conversazione cognosci. Rufus quippe extitit: quia ferventer amavit eos, pro quibus animam posuit. Pulcher aspectu fuit: quia omnia novit. Decora facie: quia bona omnia fecit. Sed quae illa aspectus pulchritudo? *Nemo novit patrem, nisi filius.* Hunc item Petrus admirans, ait: *Nunc scimus, quia scis omnia, & non est opus, ut quis te interroget.* Decorem faciei turbae intententium protellantur, quae dicunt: *Bene omnia fecit, & surdos fecit audire, & mutos loqui.* Hinc item alij admirantes, dicunt: *Qualis est hic, quia venti & mare obediunt ei?* Decor ergo faciei quid est, nisi pulchritudo sanctitatis? Quid item est decor faciei, nisi splendor conversationis ejus incomparabilis: quia per omne, quod egit, incomparabili luce gratiae resplendit. Hunc namque faciei decorem Psalmita admirans, ait: *Speciosus forma praesentis filii hominum, diffusa est gratia in labiis tuis.* Hanc Paulus praedicans, ait: *Qui cum sit splendor gloria, & figura substantiae ejus: portansque omnia verbo virtutis suae, purgationem peccatorum faciens, sedet ad dexteram majestatis in excelsis, tanto melior angelis effectus, quanto differentius praesentis illis nomen hereditavit. Cui enim dixit aliquando angelorum: Filius meus es tu, ego hodie genui te? De hocigitur recte propheta praecipitur: [Surge & unge eum, ipse est enim.] Petrus quoque Apostolus non solum Propheta, sed summus Patriarcha, vidit inenarrabilem lucem fusam desuper, nubem obumbrantem, clamantem patrem: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Ibi dicitur: *[Ipsa est enim.]* Hic dicitur: *Hic est filius meus dilectus.* Ibi quia in typis ostendebatur, quasi absentior cernitur, dum dicitur: *[Ipsa est.]* Hic autem quia jam revelata claritas ejus erat, praesentior cernitur, quia dicit: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui.* Hic ergo ungenus est, hic laudandus, & perpetuis favoribus demulcendus. Sed quis dignè laudare sufficiat, cum non sufficiat gloriam videre, quam laudat? Quid est, quod Petrus cadit, cum vocem audit insonantem tanti verba praenonij? Sed parvulus erat, adhuc videbat, quod videre non sufficiebat. Videbat, & quia videndo cadebat, significat, quod ad id non poterat attingere, quod merebatur videre. *Nemo potest dicere, Dominus Iesus, nisi in Spiritu sancto.* Quia ergo Petrus nondum illam plenitudinem spiritus acceperat, praedicare Jesum quasi parvulus non valebat: ergo surgere jubetur prius, & visionem nemini dicere, donec a mortuis resurrexisset. Post resurrectionem quippe accepturus erat Spiritum sanctum. Unde scriptum est: *Nondum erat spiritus datus, quia Iesus nondum fuerat glorificatus.* Non debebat ergo Petrus ante resurrectionem visionem dicere, quoniam quidem bene vidit, sed antequam spiritum haberet, non intellexit. Quid est ergo, quod ad Samuelem Dominus ait: *[Surge & unge eum.]* Quid est, quod surgere jubetur, ut ungat, nisi quia multum oportet eum erigi ad superna, qui sublimitatem Domini gestit praedicare? Sed quantum erectus erat Petrus, qui ad tanta videnda sustollabatur? Sed si ille adhuc altiore statum perfectionis expectat, quis tantae praedicationis officium subire non metuat? Si Prophetam Dominus surgere admonet, praedicare Dominum audet, qui per lapsum pravitatis jacet? Hinc est enim, quod unicuique praedicatori per Esaiam praecipitur: *Super montem excelsum ascende tu, qui evangelizas Sion. Mons excelsus, perfectio doctrinae, & operis est. Surgat ergo, qui ungeret regem praecipitur, in sublimia se extendat. Surgat in alto opere, surgat in alta contemplatione, surgat in sapientia verbi, surgat in virtute charitatis. Ille quidem, qui praedicando ungitur, tantus est, ut vix ad eum a sublimibus perveniat. Et fortasse Paulus hunc ideo ungeret poterat, quia dicit: *Nostri conversatio in caelis est.* Ideo hunc ungeret poterat, quia ad tertij calis secreta se exererat.**

& in paradiso arcana verba audiebat. Quia ergo Dominus Jesus sublimiter à sublimibus prædicari debet, surgere Propheta præcipitur: quia eum, per quem ipse signatur, ungere iubetur. Alta quidem, immo altissima hæc perfectæ conversationis virtus est, sed à multis perfectè perficitur. Magna quidem sublimitas hæc est, sed tamen sublimes Ecclesia sancta multos habet. Nam ex quo synagogam repulit, in innumerabilem celsitudinem virtutis sanctam Ecclesiam sublimavit. Bene ergo dicitur: [*Et directus est spiritus Domini David à die illa in reliquum.*] Dies quidem est fides Redemptoris. In qua nimirum & sancta Ecclesia illuminatur, & repulsa synagoga mira cæcitate deprimitur. In die ergo illa

A Spiritus sanctus in David dirigitur: quia ejus gratia synagoga tollitur, & sanctæ Ecclesiæ electis datur. Dirigitur enim, quia illos deserit, istos adsumit. Sed in die dirigitur, quia qui in fide Redemptoris illuminatus non est, in sese dirigentem spiritum habere non potest. Spiritus ergo in die dirigitur, quia fidei lumen habentibus datur. Dirigitur autem in David, quia hunc sola sancta Ecclesia suscipit, quæ corpus est Redemptoris. Sed quia, auctore Deo, ea, quæ proposuimus, de libro Regum tractanda complevimus: orandus est summus atque omnipotens spiritus, ut qui verba per quem voluit, protulit, tam scribenti, quam legenti tribuat affectum virtutis. Amen.

Expositionis in lib. 1. Regum Finis.

S.
REGO
LIM
5m.3